

BSCI

ETT EUROPEISKT INITIATIV TILL STANDARDISERING AV SOCIALT ANSVARSTAGANDE

Författare: Helèn Dolling & Minna Maaskola

Förord

Följande magisteruppsats har skrivits under våren 2005. Vi vill tacka Henrik Lindholm och Hanna Johansson på Fair Trade Center för bra tips och idéer inför valet av uppsatsämne och för att de vid ett senare tillfälle tagit sig tid för en intervju. Vi vill även tacka Joel Lindefors på Rena Kläder, Katarina Ekeröth på JC, Ann-Marie Heinonen på KappAhl, Ulrika Danielson på Lindex och Åke Weyler på Textilimportörerna för att de tagit sig tid till intervjuer och visat intresse för vår uppsats. Ett stort tack också till vår handledare Yohanan Stryjan som kommit med många bra idéer och infallsvinklar. Han har med sin noggranna granskning emellanåt fått oss att slita vårt hår men varje tanke och idé har lett till nya framsteg och tillsist resulterat i en färdig uppsats. Vi vill även rikta ett tack till Vilda Reklambyrå för den fina framsidan och till Katrin Moström och Ida Karlsson för att de läst uppsatsen med nya ögon och gett oss uppmuntran på vägen.

Stockholm den 15 juni 2005

Helén Dolling

Minna Maaskola

SAMMANFATTNING

Många av de kläder som säljs i Europa tillverkas idag i utvecklingsländer där produktionskostnaden är lägre. Den ökande produktionen i utvecklingsländer har lett till arbetsförhållandena i fabriker har uppmärksammats av media och intresseorganisationer. Globaliseringen ger ökad insyn i företagens aktiviteter och avsaknaden av transnationella lagar ger behov av alternativa regleringar. Många företag i Europa har sedan mitten av 1990-talet infört uppförandekoder för att tillgodose kraven från interna och externa intressenter. I början av 2000-talet togs CSR-frågor upp på EUs agenda och signaler om annalkande lagstiftning gavs. FTA samlade då representanter från olika företag och intresseorganisationer för att diskutera möjligheten till ett gemensamt standardiserat kontrollsamarbete för att samordna de olika uppförandekoderna och undvika lagstiftning. Resultatet blev Business Social Compliance Initiative, BSCI.

I uppsatsen undersöks på vilka grunder de svenska företagen fattade beslutet att delta i uppbyggnaden av och medverka i samarbetet BSCI. Uppsatsen baseras på intervjuer och skriftliga källor och de teorier som använts för att belysa syftet är teorin om nyinstitutionalism och standardiseringsteorin. Då uppsatsen är en fallstudie på AB Lindex, KappAhl AB och JC AB avser den inte vara generaliserbar utan syftar till att ge en djupare förståelse av de valda företagens beslutsgrunder.

Av undersökningen framkommer att beslutet att övergå till BSCI var ett naturligt steg som inte föregicks av några större diskussioner på företagen. De undersökta företagen räknar med att ett samarbete ska ge dem mer makt att påverka leverantörerna, de förväntar sig också att samarbetet ska underlätta och förenkla procedurer då de inte längre som enskilda aktörer måste implementera, kontrollera och utvärdera uppförandekoderna. Företagen säger också att en samordning av uppförandekoderna ger fördelar för leverantörerna då de inte längre måste kontrolleras av flera olika företag. Att arbeta tillsammans underlättar även informationsöverföringen och ger företagen möjlighet att lära av varandra. Att ställa krav på leverantörernas sociala uppförande säger företagen på intet sätt minskar effektiviteten, de anser att det finns en korrelation mellan välskötta fabriker och effektiv produktion.

Då implementeringen av BSCI-koden endast pågått ett år återstår att se vilka effekterna blir av ett standardiserat kontrollsamarbete. Det är dock positivt att branschen uppmärksammat och tagit ett initiativ för hållbarare konsumtion.

ABSTRACT

Most of the clothes sold in Europe today are produced in developing countries where the production costs are lower. The exploitation of the developing countries has led to that the inferior working conditions in these countries have attracted attention from media and NGOs. Globalisation makes company activities more transparent and the absence of transnational laws calls for alternative regulations. Many companies in Europe has since mid 1990s developed codes of conduct to satisfy the demands of external and internal stakeholders. EU also brought Corporate Social Responsibility to it's agenda in the beginning of the 2000s and subsequently signals of approaching laws were given. To avoid laws being made FTA gathered representatives from companies and NGOs to discuss the possibility of a joint European standardised collaboration. The result was Business Social Compliance Initiative, BSCI.

The aim of the study is to illuminate on what grounds the Swedish companies made the decision to develop and to join the collaboration BSCI. The thesis is based on interviews and written sources and theories used are the theory of new institutionalism and standardisation theory. Since the study is a case study on AB Lindex, KappAhl AB and JC AB it is not meant to be generalised but aims to give a deeper understanding of the chosen companies.

The study reveals that the decision to transfer to BSCI was a natural step which was not preceded by any serious discussions. The companies believe that the cooperation will give them more power to influence the suppliers, they also expect the collaboration to facilitate procedures since they no longer have to implement, audit and evaluate the codes of conduct individually. There is also a positive outcome for the supplier who will not be audited by several companies but instead by a common audit company. The cooperation simplifies information sharing and offers companies the possibility to learn from each other. The companies state that there is a correlation between well run factories and efficient production, hence the codes of conduct will not reduce the efficiency.

Since the implementation of the BSCI code only been going a year it remains to see what the effects of a standardised audit collaboration will be. Although it is positive that the trade business has taken an initiative for sustainable consumption.

Innehållsförteckning

<i>BEGREPPSFÖRKLARINGAR</i>	7
1. INLEDNING	8
1.2 PROBLEMFÖRMULERING.....	10
1.3 SYFTE.....	10
2. TEORI	11
2.1 NYINSTITUTIONALISMEN	11
2.2 STANDARDISERINGSTEORI.....	15
2.2.1 <i>Bildande av standardorganisationer</i>	15
2.2.2 <i>Anledningar att följa en standardisering</i>	16
2.2.3 <i>Företag som standardiserare</i>	16
2.3 TEORETISK REFERENSRAM	18
3. METOD	20
3.1 FORSKNINGSTRATEGI	20
3.2 FORSKNINGANSATS	20
3.3 DATAINSAMLINGSMETOD	21
3.4 URVAL	22
3.4.1 <i>Respondenturval</i>	22
3.4.2 <i>Informanturval</i>	22
4. KRITISK GRANSKNING	23
4.1 VALIDITET	23
4.2 RELIABILITET	24
4.3 GENERALISERINGAR	24
5. BSCI	25
5.1 FTA OCH BSCIS BAKGRUND.....	25
5.2 BSCI - PRESENTATION.....	26
5.3 BSCIS ORGANISATION	27
5.3.1 <i>Medlemsrådet (members' board)</i>	27
5.3.2 <i>Representantkommittén (Representative Committee)</i>	27
5.3.3 <i>Rådgivande organ (Advisory council)</i>	28
5.3.4 <i>Sekretariatet (Secretariat)</i>	28
5.4 KONTROLLER.....	28
6. EMPIRI	29
6.1 AB LINDEX	29
6.1.1 <i>Beslutet att gå med i BSCI</i>	29
6.2 KAPPAHL AB	30
6.2.1 <i>Beslutet att gå med i BSCI</i>	30
6.3 JC AB	31
6.3.1 <i>Beslutet att gå med i BSCI</i>	31
6.4 FÖRETAGSINTERVJUER.....	32
6.4.1 <i>BSCI – anledningar att ansluta sig</i>	32
6.4.2 <i>Intresse för sociala frågor</i>	33
6.4.3 <i>Trovärdighet och legitimitet</i>	34
6.4.4 <i>Förändrade krav</i>	34
6.4.5 <i>Effektivitet</i>	34
6.5 BRANSCHORGANISATIONEN - TEXTILIMPORTÖRERNA	35

6.6	INTERVJU TEXTILIMPORTÖRERNA.....	36
6.6.1	<i>För- och nackdelar med BSCI.....</i>	36
6.6.2	<i>Interna beslut och externa krav.....</i>	36
6.6.3	<i>Legitimitet.....</i>	36
6.6.4	<i>Leverantörer och intresseorganisationer.....</i>	37
6.6.5	<i>Effektivitet.....</i>	38
7.	ANALYS.....	39
7.1.1	<i>Bakgrund.....</i>	39
7.2	NYINSTITUTIONALISM.....	39
7.2.1	<i>Initialt införande av uppförandekoder.....</i>	39
7.2.2	<i>Institutionell isomorfism.....</i>	40
7.2.3	<i>Isärkoppling.....</i>	41
7.3	STANDARDISERING.....	41
7.3.1	<i>Makt och Legitimitet.....</i>	41
7.3.2	<i>Förenkling.....</i>	42
7.3.3	<i>Informationsöverföring.....</i>	42
7.3.4	<i>Företag som standardiserare.....</i>	42
8.	RESULTAT.....	44
9.	SLUTSATS.....	46
10.	SLUTDISKUSSION.....	48
10.1.1	<i>Framtida forskning.....</i>	50
	KÄLLFÖRTECKNING.....	51

FIGURFÖRTECKNING

FIGUR 1	Isomorfism och företagens anpassning.....	14
FIGUR 2	Standardiseringsprocessen.....	17
FIGUR 3	Modell över teoretisk referensram.....	19
FIGUR 4	Sammanfattande tabell av företagen.....	35

BEGREPPSFÖRKLARINGAR

CSR - *Corporate Social Responsibility*: Företagens sociala ansvarstagande

FTA - *Foreign Trade Association*: Den europeiska branschorganisationen för handel

ILO - *International Labour Organization*: Internationell arbetsorganisation, FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor.

OECD - *Organization for Economic Co-operation and Development*: Internationell samarbetsorganisation för ekonomisk utveckling

SAI - *Social Accountability International*: Organisation som arbetar för att förbättra arbetsförhållanden genom utveckling av internationella standarder (SA 8000).

SA8000: Internationell standard som rör sociala villkor i arbetslivet

Sweatshops: Arbetsplats som inte uppfyller internationella minimikrav gällande arbetsförhållanden

TEKO - *industrin*: Sammanfattande benämning för textil- och konfektionsindustrin

WTO - *World Trade Organization*: Internationell organisation med uppgift att administrera och övervaka internationella avtal om världshandel och handelspolitiken

1. INLEDNING

Etikarbetet har fått ökad uppmärksamhet i företagsvärlden, många svenska företag skänker pengar vid katastrofer och många har börjat sponsra projekt i utvecklingsländer. Ett stort antal företag gav till exempel stöd till dem som drabbades av tsunamikatastrofen i Asien. Detta är ett fenomen som ökat i omfattning de senaste åren och etik- och moralfrågor tycks ha blivit viktigare för företagen. För företag som handlar med utvecklingsländer har också etikfrågor gällande arbetsförhållanden och mänskliga rättigheter i exportfabrikerna uppmärksammats i media och av allmänheten.¹

Västvärlden har i årtionden utnyttjat de fattigare länderna för att öka sin levnadsstandard, detta har dock i och med den ökade globaliseringen uppmärksammats av alltifrån ideella människorättsorganisationer till stater. Globaliseringen har gjort allmänheten mer medveten om arbetsförhållandena i andra länder och kraven på företag och stater att respektera de mänskliga rättigheterna har ökat. Mänskliga rättigheter har tidigare legat utanför den ekonomiska politiken men företagens ökande makt i världen gör det nödvändigt att föra in dessa aspekter även i handelspolitiken. Många företag har själva tagit på sig ansvaret att konstruera så kallade codes of conduct, uppförandekoder, som stöd för sitt sociala ansvar. Uppförande koder är interna regler som anger lägsta accepterade villkor gällande arbetsförhållanden hos företagens leverantörer. Dessutom lanseras en mängd nya standarder av olika organisationer och stater där företag kan bli medlemmar och tydliggöra det ansvar de tar.

Två av dagens populära strömningar individualisering och globalisering talar för en ökad betydelse av standardisering. Individualisering gör att hierarkier och direktiv blir svårare former att styra genom. Aktörer vill vara självständiga och styra själva och därför passar standarder bra som rådgivande organ. Det är också lättare i stor skala, som vid till exempel mellanstatliga samarbeten, att agera efter standarder än direktiv. Även globalisering påverkar standardisering då globaliseringen gör att behovet av standardisering ökar eftersom gemensamma normer och lagar saknas.

---

¹ DN debatt 2005-04-16

Det skapas därmed allt fler globala organisationer som baseras på gemensamma värden och som kan ersätta avsaknaden av gemensamma lagar och normer.²

I den vetenskapliga forskningen är standarder och standardisering ett nytt och aktuellt fenomen att studera. I Sverige har forskning kring standardisering pågått sedan mitten av 1990-talet och det är därför ett förhållandevis ungt forskningsområde där mycket återstår att utforska. Standardisering kan ses som en grundläggande form för samordning, styrning och val i samhället. Standardisering är ett sätt att styra organisationer att utföra ett arbete på ett visst sätt och är en procedur för likriktning, genom att det finns standarder underlättas kontakter och samarbete globalt.³

Business Social Compliance Initiative, BSCI är ett nytt initiativ taget av Foreign Trade Association, FTA. BSCI är ett försök att skapa ett standardiserat system och en gemensam plattform för alla de olika europeiska uppförandekoderna och kontrollsystemen. Det är intressant att belysa företagens utvecklade arbete för socialt ansvarstagande då det är ett nytt fenomen att standardisera och samarbeta kring dessa frågor. BSCI är öppet för alla europeiska och icke-europeiska företag, de flesta företag som anslutit sig hittills är verksamma inom TEKNO-industrin men initiativet är öppet för alla branscher. Då uppsatsen påbörjades hade, från Sverige, AB Lindex, KappAhl AB och JC AB anslutit sig men under uppsatsens gång har även ICA AB gått med i samarbetet.⁴ BSCI är ett sätt att hantera globaliseringens baksida och handelspolitikens påverkan på förhållandet mellan fattig och rik.

---

² *ibid.*

³ Brunsson & Jacobsson 1998

⁴ www.bsci-eu.org 2005-05-19

1.2 Problemformulering

Företag i västvärlden har sedan mitten av 90-talet utvecklat och implementerat sina egna uppförandekoder. BSCI är en standardiserad uppförandekod som arbetats fram i samarbete mellan företag och organisationer i Europa, vi undrar hur standarden har växt fram? Vilka skäl hade företagen till att ansluta sig till ett samarbete och vilken roll spelade de i utvecklandet av samarbetet? Samhället har intresserat sig för företagens agerande i utvecklingsländerna men är medlemskapet i en standard en metod att tillgodose externa eller interna intressen? Innebär ett medlemskap i en standardorganisation att företagen avbördar sig en del av sitt ansvar då de ingår i en gemenskap och inte står ensamma med sina krav? Att införa sociala krav i sitt arbete är inget som huvudsakligen görs för att förbättra lönsamheten därför är det intressant att fråga sig om arbetet med sociala frågor står i strid med företagens lönsamhet och effektivitet?

1.3 Syfte

Syftet är att förstå på vilka grunder de svenska företagen fattade beslutet att övergå till standarden BSCI istället för att behålla sina egna uppförandekoder? I uppsatsen kommer tre svenska företag, JC AB, KappAhl AB och AB Lindex som är medlemmar i BSCI att undersökas.

2. TEORI

Teoriavsnittet tar upp de teorier som har använts för att besvara uppsatsens syfte och problemformulering. I avsnittet ges en redogörelse för nyinstitutionalismen och standardiseringsteorin. Vid valet av teorier har aktuell litteratur och forskning inom området beaktats.

Idag talas det inte bara om företagens ansvar gentemot aktieägarna utan också om deras ansvar gentemot intressenterna det vill säga individer eller grupper som tjänar eller förlorar, och vilkas rättigheter respekteras eller kränks av företagens handlingar. Företag förväntas eftersträva en så stor ekonomisk förtjänst som möjligt och detta kan leda till etiska- och miljömässiga problem då verksamheten åsidosätter moralfrågor för att bli så effektiv som möjligt. De omoraliska aspekter kan uppmärksammas och ifrågasättas av intressenterna vilket gör att organisationer måste agera som ansvarstagande samhällsmedborgare för att få legitimitet och bli accepterade i samhället. Samhällets normer och värderingar påverkar organisationerna och de kan inte längre endast sträva efter högsta möjliga effektivitet.⁵ Företagen måste därmed för att överleva på lång sikt anpassa sig till de informella krav som ställs. Standardisering kan vara ett sätt för organisationer att utföra det etiska arbetet enligt samhällets normer och värderingar. Det kan exempelvis gälla att redovisa sin verksamhet på ett visst sätt eller införa standarder för acceptabla nivåer för miljöpåverkan eller socialt ansvar.⁶

2.1 Nyinstitutionalismen

Nyinstitutionalismen är en teori som menar att organisationer måste ta hänsyn till omgivningens krav och önskemål för att överleva, detta leder till att organisationer blir mer och mer lika varandra. Teorier om nyinstitutionalismen uppkom på mitten av 1970-talet då Meyers och Rowans artikel ”institutionalized organizations: formal structure as myth and ceremony” publicerades. Meyer och Rowan uppfattar institutionalisering som en social process genom vilken individer kommer att inneha en gemensam definition av den sociala verkligheten. De menar att organisationer har institutionaliserade regler som är skapade i

---

⁵ Donaldson & Werhane 1999

⁶ Brunsson & Jacobsson 1998

interaktion mellan människor och att dessa regler påverkar organisationens struktur och handlande oberoende av effektiviteten hos detta handlande.⁷ De anser alltså att organisationer inte alltid agerar målrationellt. Istället anpassar sig organisationer till krav som ställs på dem eller krav de ställer på sig själva. Organisationer begränsar alltså sin rationalitet i vissa avseenden då till exempel normer och värderingar blir förnuftigare att ta hänsyn till än effektivitet.⁸ Dessa externa krav kan vara av väldigt skiftande slag, allt från lagar som ska följas till moralkrav som allmänheten förväntar sig att organisationen ska leva upp till.

En orsak till varför företag och organisationer anpassar sig till sådana krav är att de behöver vara accepterade av samhället, alltså ha legitimitet vilket förbättrar förutsättningarna för överlevnad på lång sikt. Om företag inte behövde legitimitet skulle de enbart kunna satsa på att effektivisera produktionen och öka omsättningen. Eftersom legitimitetsökning blir ett resultat av att uppfylla externa krav leder det till att organisationen själv blir intresserad av kraven. De kan till exempel vara med och utföra kraven vilket i sin tur leder till konkurrensfördelar gentemot andra organisationer. Det kan också vara så att de externa kraven leder till att nya organisationer uppstår som har till uppgift att skapa regler och procedurer som de befintliga organisationerna måste införa.⁹

Denna strävan mot strukturell överensstämmelse med omgivningens rationaliserade krav kallas institutionell isomorfism: ”*organizations that incorporate societally legitimated rationalized elements in their formal structures maximize their legitimacy and increase their resources and survival capabilities*”¹⁰ Samhällsdiskursen, där de externa kraven ingår, tas för given av organisationer och är därmed en kognitiv institution. Med kognitiva institutioner menas att de är självklara, gemensamma idéer och föreställningar som organisationer och andra samhällsaktörer tar för givna och att de därmed påverkar aktörer utan att de nödvändigtvis är medvetna om dem.¹¹

Det kan vara problematiskt för organisationer att tillgodose de externa kraven då det finns två källor till formella strukturer. Dessa två källor är dels de institutionella reglerna, dels strävan att samordna och kontrollera aktiviteter så att utförandet blir så effektivt som möjligt. Organisationen måste upprätthålla skenet av att införandet av åtgärder inte går tvärt emot

---

⁷ Johansson 2002

⁸ Holmblad Brunsson 2002

⁹ ibid.

¹⁰ Meyer & Rowan 1977

¹¹ Ahrne & Hellström 1999

tekniska effektiviseringskrav.¹² Att införandet av åtgärder för att tillgodose de externa kraven ofta står i konflikt med den tekniska effektiviteten leder till en anpassningsstrategi som går ut på att koppla isär (decouple) den legitimitetsskapande verksamheten från den tekniska. Således kan organisationen bedriva den tekniska verksamheten i fred utan att störas av de legitimitetsskapande reformerna.¹³

DiMaggios & Powells forskning har haft fokus på likriktningen inom ett och samma organisatoriska fält, var på de menar att det inom ett fält finns starka krafter som gör att organisationer blir mer och mer lika varandra. De har identifierat tre olika sorters institutionella isomorfismer, *den tvingade (coercive) isomorfismen* som uppkommer ur det politiska inflytandet och legitimitetsproblemet, *den mimetiska isomorfismen* som är ett resultat av osäkerhet och *den normativa isomorfismen* som associeras med professionalism. Denna uppdelning är självklart analytisk vilket betyder att i empirin går de tre formerna in i varandra, de tenderar dock att uppkomma av olika orsaker vilket gör att uppdelningen blir relevant.¹⁴

Den tvingande isomorfismen uppkommer både från formella och informella krav som andra aktörer ställer på organisationen. Ofta är den tvingande aktören en stat och kraven som ställs är lagar eller förordningar men det kan också vara krav i form av normer och värderingar i samhället. Då alla organisationer tvingas följa samma krav leder det till likriktning.¹⁵

Även osäkerhet tenderar att leda till likriktning då organisationer imiterar den organisation som ses som mest framgångsrik, detta kallas mimetisk isomorfism.¹⁶ Standarder såsom ISO är exempel på att organisationer imiterar det mest accepterade förfarandet.

Den normativa isomorfismen är en social process som skapar likriktning inom det organisatoriska fältet genom samhällets professionalisering. Organisationer inom samma fält tenderar att anställa personer med liknande utbildningar vilket gör att de har likartade normer och idéer om hur organisationer bör drivas och fungera. DiMaggio och Powell menar att personer i och med detta också tenderar att gå med i samma föreningar och styrelser vilket ännu mera definierar de normativa reglerna för organisationerna. Informationsutbytet sker både formellt och informellt i dessa professionsbaserade skikt och då skikten är homogena

---

¹² Johansson 2002

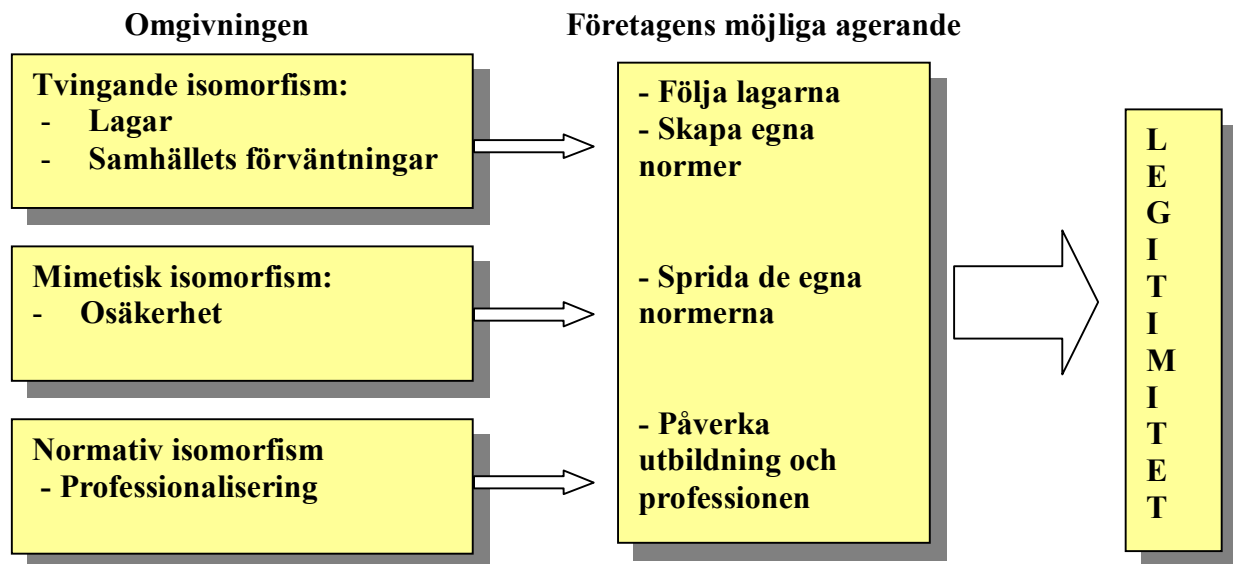
¹³ Ahrne & Hedström 1999

¹⁴ DiMaggio & Powell 1991

¹⁵ Ahrne & Hedström 1999

¹⁶ DiMaggio & Powell 1991

skapas legitimitet för förfarandet. Därför blir det också naturligt för regeringar att acceptera denna struktur och förespråka för andra att kopiera deras sätt att arbeta.¹⁷

FIGUR 1. Isomorfism och företagens anpassning (Dolling & Maaskola)

I figur 1 illustrerar vi hur de olika isomorfismerna leder till att företagen agerar, vilket i sin tur ger dem legitimitet i samhället. Figuren visar hur den tvingande isomorfismen i form av lagar och samhällets förväntningar gör att företagen måste agera i enlighet med dessa krav. När det gäller samhällets förväntningar kan företagen välja att skapa sina egna normer för att tillgodose kraven utan att de leder till lagstiftning. Även då företagen agerar på osäkerheten i sin omgivning kan de välja att skapa egna normer för att reglera sin egen verksamhet och därmed anpassa sig till de förväntningar de tror att omgivningen har. Osäkerheten innebär att företaget inte kan vara säkra på att de regler de sätter upp för sig själva är det förfarande som gör omgivningen nöjd men då de lyckas kan den skapade normen spridas vidare till andra aktörer och minska osäkerheten. Då företagen befinner sig i en och samma bransch och på en liten marknad har de en nära kontakt och kontakten mellan professionerna och företagen underlättas ytterligare då professionsskikten är homogena. Företagen kan genom att påverka utbildningar stärka homogeniteten i professionerna. Även då företag skapar nya normer kan de på ett smidigt sätt spridas genom de professionella nätverken.

¹⁷ *ibid.*

2.2 Standardiseringsteori

Omgivningens inverkan, i form av krav och förväntningar, osäkerhet och företagandets professionalisering, kan vara svår att rätta sig efter och för enskilda aktörer underlättas detta genom samarbete. Då företagen är en del i omgivningen måste de integrera sitt handlande och standardisering kan därför vara ett led i att rätta sig efter samhällets normer. Att standardisera sitt förfarande och att anpassa sig till kraven på samma sätt som övriga aktörer kan skapa legitimitet och stabilisera företagets roll i samhället. Att standardisera är alltså ett sätt att tillgodose krav och företagen kan genom att standardisera normer och värderingar anpassa sig till omgivningen. Standarder och standardisering har växt fram på 1900-talet för att lösa samordningsproblem och har i slutet av 1900-talet fyllt en viktig regleringsfunktion.

Gemensamma mått och definitioner behövs för att kunna samarbeta både på nationell och internationell nivå.

Internationellt har standarder fått ökad betydelse, då det inte finns en världsstat med ansvar att ta fram internationella regler har standardiseringsorganisationer fått en ökad betydelse som samordningsverktyg. Detta gäller reglering av teknik, marknader, rättigheter och skyldigheter.¹⁸ Antal områden där standarder används har också ökat, tidigare gällde de flesta standarder industriprodukter men den tekniska utvecklingen och en mer internationaliserad värld har lett till att standarder utvecklats inom allt fler områden. Att standardisera kan alltså vara ett sätt att skapa ett gemensamt språk, att få samförstånd och social samordning.¹⁹ Standarder ger regler, vägledningar eller egenskaper för allmänna och upprepade aktiviteter eller deras resultat, i syfte att nå största möjliga reda i ett visst sammanhang. Att utfärda standarder handlar således om att ge råd till andra om regler de bör följa.²⁰

2.2.1 Bildande av standardorganisationer

Standardorganisationer har till uppgift att utträtta ett syfte för sina medlemmar och underlätta samarbete och utbyte dessa emellan. En standardorganisation kan bildas för att organisera reglering i en situation där det inte finns ett auktoritativt centrum.

---

¹⁸ Tamm Hallström 2000

¹⁹ *ibid.*

²⁰ Rydén 1996

Att utfärda tvingade direktiv är ett sätt att styra men det är ofta en omöjlighet och då är standardisering ett alternativ.²¹ Vanligtvis bildas standarder av organisationer med ambitionen att utveckla och sälja standardlösningar, det vill säga organisationerna har standardisering som sin huvudsakliga uppgift. Standarder utvecklas också av organisationer som inte har standardisering som sin egentliga uppgift. Standardisering fungerar då som en mötesplats för jämförelser, information, förändringsinitiativ och erfarenheter. Dessa organisationer har inte en uttalad uppgift att utveckla en standard men utfärdar ändå regler för sig själv och andra att följa.²²

2.2.2 Anledningar att följa en standardisering

En orsak till att företag beslutar sig för att ansluta sig till en standard är att informationsöverföringen underlättas. Som enskild aktör på marknaden kan det vara svårt att få tillgång till viss information, ofta är det också kostsamt för ett enskilt företag att få tillgång till information. Informationsöverföringen förenklas också medlemmarna emellan då de i en standard kan dela information på lika villkor. Att följa en standard ger också större tillförlitlighet till företaget eftersom de blir delar av ett accepterat samarbete. Följaktligen kan internationella standardorganisationer ge sina medlemmar legitimitet det blir lättare för dem att förklara vad de gör när de tillhör en organisation. Att tillhöra en internationell standardorganisation ger också företaget identitet och status vilket blir allt viktigare i en globaliserad värld. Standardisering är också en metod för samordning det vill säga istället för att alla enskilda företag ska ha egna liknande system så skapas ett gemensamt. Det blir en förenkling av processer då medlemmarna samarbetar, dubbelarbete försvinner och stordriftsfördelar kan uppstå. Att gå med i standardorganisation kan även underlätta för det enskilda företaget då det oftast inte kräver så mycket resurser vilket gör att det blir billigare i längden med ett samarbete än om företagen själva utfört delarna i processen.²³

2.2.3 Företag som standardiserare

I följande stycke utvecklar vi standardiseringen att gälla även företag som standardiserare.

Företagen kan också själva vara med och utveckla standarder, detta ger dem ett försprång i förhållandet till sina konkurrenter då reglerna är anpassade efter dem. Det finns alltså

---

²¹ Brunsson & Jacobsson 1998

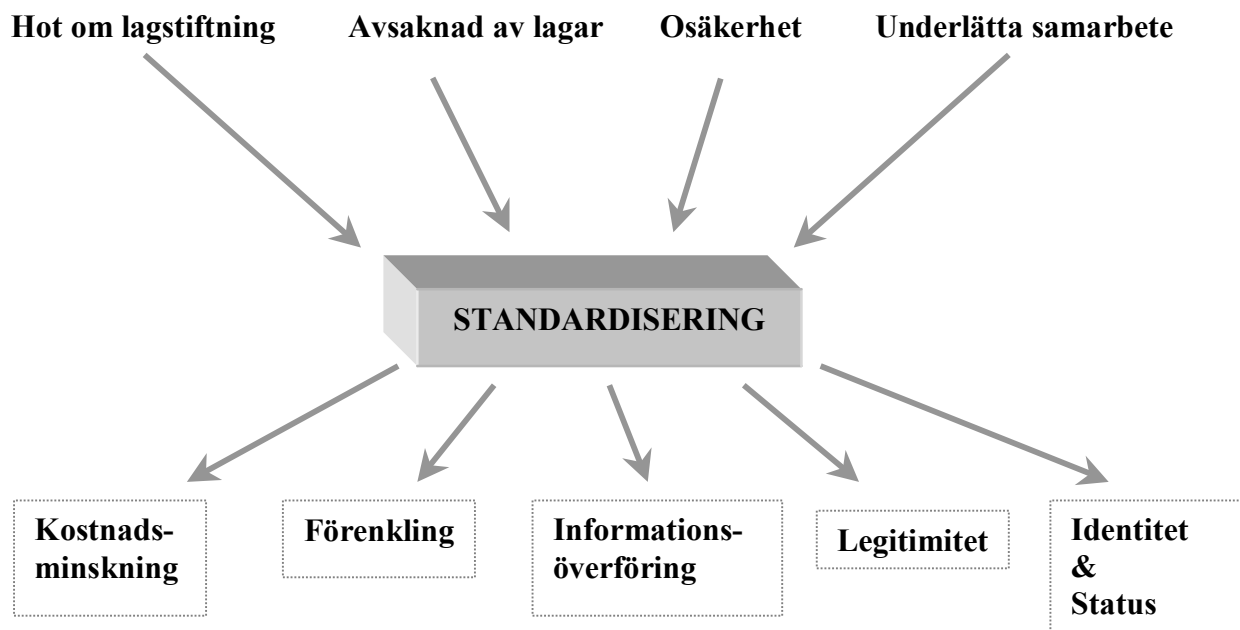
²² ibid.

²³ ibid.

standardorganisationer som bildas av de företag som själva vill ha en standard att följa. Det kan gälla då de anser att något saknas eller hot om lagstiftning på området och initiativet skapas ur detta.

Ett initiativ kan också tas då ett företag upplever osäkerhet, de kan då välja att skapa en standardisering för att strukturera interna och externa krav och stävja osäkerheten. Att standardisera kan vara en lösning på ett problem. Standardiseringen sker på aktörens egna villkor vilket är att föredra, och standardiseringen får trovärdighet då den sprids till andra att införa. Ofta finns expertkunskapen om företagets omgivning hos företagets anställda och genom samarbete kan förenklingar och förbättringar göras, kostnaderna kan minska genom att standardorganisationen sköter vissa uppgifter. Att vara medlem i en standardorganisation kan också skydda ett företag då det inte ensamt måste möta omgivningens krav och kritik, att ett företag väljer att ta ett initiativ till en standard kan därmed vara en förebyggande åtgärd.

Figur 2. Standardiseringsprocessen (Dolling & Maaskola)

Figuren visar anledningar som kan leda till standardisering och några av de fördelar standardisering kan ge företagen.

2.3 Teoretisk referensram

I avsnittet sammanfattas teorierna och förklaras på vilket sätt de kommer att tillämpas på de valda företagen.

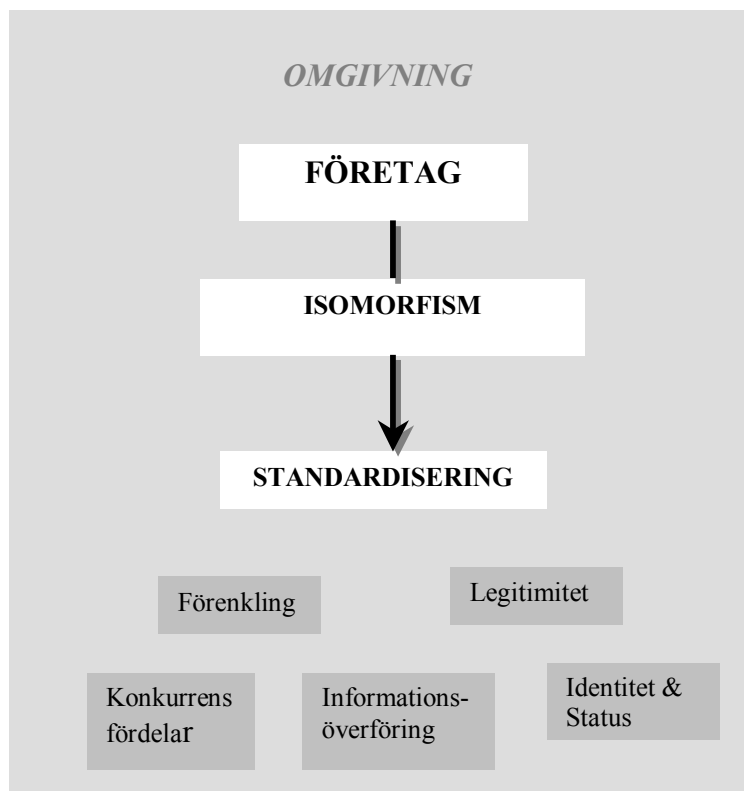
I uppsatsen undersöks företagen JC AB, KappAhl AB och AB Lindex genom teorier om nyinstitutionalism och standardisering. Dessa företag har nyligen gått med i ett internationellt, standardiserat kontrollsamarbete, BSCI. Kontrollarbetet syftar till att förbättra förhållandena i produktionsländerna genom att skapa en gemensam plattform för företagens tidigare uppförandekoder och förenkla och standardisera kraven. Det är intressant att undersöka på vilka grunder företagen fattat beslutet att överge sina uppförandekoder och att istället gå med i BSCI.

Utifrån teorin om nyinstitutionalism gör vi antagandet att omgivningen påverkar företagen och att åtgärder företagen inför för att tillgodose kraven kan minska effektiviteten.

Nyinstitutionalism behandlar frågan om varför företagen väljer att införa en standard och standardiseringsteorin belyser fördelarna med att övergå till standardiserade regler. Teorierna knyter alltså samman de olika faktorerna som gör att företag väljer att följa standarder och vad företagen kan tjäna på att göra det.

Enligt nyinstitutionalismen gör förändring av samhällsdiskursen att företagen inte alltid ser till effektiviteten. Det vill säga att företagets rationalitet begränsas på grund av att de anpassar sig till de krav som samhället ställer. Klädindustrin och framförallt de transnationella företagen har under 1990-talet utsatts för ökat tryck från globala sociala rörelser som uppmärksammat de förhållande under vilka de kläder vi köper produceras. Det externa trycket gjorde att företagen i viss mån minskade sin effektivitet genom införandet av uppförandekoder för att visa att de tog kraven på allvar. Strävan att anpassa sitt handlande enligt de förändrade kraven kallas institutionell isomorfism. Att standardisera sitt handlande är en möjlighet för företagen att bli accepterade av samhället, det leder också till att företagen agerar på ett likartat sätt. Genom att samordna och standardisera sitt agerande tilltar förtroendet för aktörerna i samhället och för de förändringar som företagen genomfört. Det blir också enklare för företagen att förklara förändringarna om de har gemensamma regler. Då de tillhör en större gemenskap kan de också få ökad status och identitet på den internationella marknaden.

Medlemskapet i ett samarbete ger företagen möjlighet till förenklad informationsöverföring, de kan utnyttja varandras kunskap på området och diskutera problem och lösningar. Genom att företagen och deras branschorganisationer själva sätter ramarna för de normer och regler som ska följas kan de undvika att lagstiftning införs. De skapar sina egna lagar och skyddar sig mot extern inblandning. Genom att sedan sprida den standard de skapat får deras agerande legitimitet och ett allmänt accepterande. Branschinitiativ kan alltså omvandla omgivningens krav till att bli branschens egna. Då företagen är de som utvecklar reglerna blir de anpassade efter företagens specifika förutsättningar. När reglerna blir allmänt accepterade av andra företag har skaparen av reglerna konkurrensfördelar gentemot dem dels gällande kunskap om systemet, dels gällande reglernas utformning.

Figur 3. Modell över teoretisk referensram (Dolling & Maaskola)

Figuren visar att företagen påverkas av den omgivning de agerar i och hur de på grund av isomorfism anpassar sig och likriktas. Figuren visar också vilka fördelar standardisering kan ge företagen då de väljer att likrikta sitt handlande.

3. METOD

I metodavsnittet redogörs för de metoder och strategier som ligger till grund för uppsatsen, här motiveras också de vetenskapsteoretiska val som gjorts.

3.1 Forskningsstrategi

Forskningsstrategin i uppsatsen är fallstudie på de tre svenska företag som anslutit sig till BSCI. BSCI är en av många organisationer som försöker förbättra det sociala ansvarstagande inom företagsvärlden till dessa hör även ISO, Social Accountability International och Ethical Trading Initiative. Syftet med studien har varit att förstå fördelarna med standarden BSCI och på vilka grunder företagen fattat beslutet att ansluta sig, det är en komplex situation och en ytligare undersökningsform hade inte resulterat i relevanta svar. Vi har också använt oss av flera källor och informanter för att försöka finna det intressanta i de relationer och processer som legat till grund för frågeställningarna i uppsatsen.²⁴

3.2 Forskningsansats

Vårt huvudintresse låg i att beskriva en förändring och få en större insikt om området för socialt ansvarstagande inom företagandet. I uppsatsen har därför en kvalitativ metodteori valts då den har sin grund i förståelse av människor och beteendemönster. Innan undersökningsenhet valdes kontaktades intresseorganisationer för att skapa en uppfattning om vad som är aktuellt inom forskningsområdet. Dessutom har vi under en längre tid deltagit i seminarier och föreläsningar på området. BSCI är ett nytt initiativ och fortfarande i början av implementeringsstadiet, meningarna om nyttan med en ny standardiseringsorganisation är delade varför det är intressant att undersöka detta närmare. Genom valet av kvalitativ metodteori ökas därför förståelsen av den delade sociala miljön som undersöks. Även den vetenskapliga forskningen och teorier om standardisering är ny i Sverige vilket gjort det extra aktuellt att undersöka standardiseringssamarbetet. Under processens gång har kännedomen om den komplexa situationen ökat successivt genom informationssamlandet i sig. Kvalitativ forskning leder till en djupare förståelse av hur de olika aktörerna upplever sin sociala miljö. I undersökningen har redan befintliga, aktuella teorier inom organisationsteori med inriktning på förståelsen av den mänskliga interaktionen i organisationer använts.

---

²⁴ Denscombe 2000

För att skapa en teori som passar för den specifika undersökningsenheten har en egen teoretisk referensram utformats, där hänsyn tagits till den särskilda form av standardisering och de omkringliggande påverkansfaktorerna som är aktuella för undersökningsenheten. Vi är medvetna om att utformningen och tolkningen av data har speglats av vår förståelse och våra värderingar inom ämnet.²⁵ Då det är teorierna som har styr vilken information som har samlats in och hur informationen sedan har tolkats är det ett deduktivt arbetssätt som vi använt oss av.²⁶

3.3 Datainsamlingsmetod

I undersökningen har en kombination av intervjuer och skriftliga källor använts. Intervjuer har genomförts med respondenter som är direkt berörda av kontrollsamarbetet BSCI, det vill säga medarbetare som är väl insatta i arbetet med sociala frågor på KappAhl AB, JC AB och AB Lindex. Dessutom har intervjuer gjorts med informanter som har ett stort intresse av området socialt ansvarstagande. Valet av både respondenter och informanter gjordes för att få en bred förståelse av kontrollsamarbetet och för att undvika ensidighet. Intervjuerna är semi-strukturerade då vi anser det vara viktigt att ha väl genomtänkta frågor färdiga vid intervjutillfällena men eftersträvar också att respondenterna ska få möjligheten att utveckla sina svar. Intervjuernas utformning har skapats i relation med den teoretiska referensramen för att undvika att komma ut tomhänta från intervjutillfället. Intervjuerna har spelats in på band och sedan transkriberats och skickats till intervjuobjekten för deras godkännande. Alla intervjuer utom den med Lindex och den med Textilimportörerna har genomförts med båda författarna närvarande. Dessutom har vi ringt alla respondenterna i efterhand för att komplettera och verifiera information, gällande Lindex har detta varit extra viktigt då den CSR-ansvariga på företaget inte hade möjlighet att ställa upp på intervju.

De skriftliga källor som använts förutom den teoretiska litteraturen har dels varit information från BSCI, dels årsredovisningar och annat tryckt material från de företag som varit inblandade. Att intervjua anställda på BSCI-organisationen har inte varit relevant med hänsyn till syftet. Då vi vill veta varför företag väljer att gå med i en standardisering fås tillräckligt med information från företagen och intressegrupper i samhället.

---

²⁵ *ibid.*

²⁶ Patel & Davidsson 1994

3.4 Urval

3.4.1 Respondenturval

Då endast tre företag i Sverige hade anslutit sig till kontrollsamarbetet BSCI då undersökningen gjordes har samtliga undersökts, undersökningen är därmed en totalundersökning. De företag som anslutit sig är KappAhl AB, JC AB och AB Lindex²⁷. På KappAhl har Ann-Marie Heinonen informations-/CSR-chef, på JC Katarina Ekeröth Produktkvalité-/CSR-ansvarig och på Lindex Ulrika Danielson, informationschef intervjuats.

3.4.2 Informanturval

Intervjuer har gjorts med organisationer som arbetar för att öka företagens sociala ansvarstagande och som har ett stort intresse för området. Intervju har även genomförts med VDN på textilföretagens intresseorganisation. Informantintervjuer har genomförts med nätverket Rena Kläder, Fair Trade Center och Textilimportörerna. Valet av Rena Kläder och Fair Trade Center är ett subjektivt urval då vi har haft kännedom om organisationerna tidigare och valt dem i tron på att få värdefull information.²⁸ Valet av Textilimportörerna är ett snöbollsurval då vi under intervjun med Rena Kläder blev informerade om denna organisations omfattande inblandning i BSCI-arbetet. Valet av informanter motiveras ytterligare av att det är de *svenska* medlemsföretagen i BSCI som undersökts och därför lämpar sig dessa intresseföreningar som arbetar mot svenska företag bäst. Information från intervjuerna med Fair Trade Center och Rena Kläder kommer att användas i uppsatsen och refereras till men redogörs inte närmare för. För sammanfattning av dessa intervjuer se bilaga 3.

---

²⁷ ICA har anslutit sig våren 2005

²⁸ Hartman 1998

4. KRITISK GRANSKNING

I detta kapitel granskas valet av metoder och uppsatsens trovärdighet och generaliserbarhet diskuteras

Ett antal faktorer påverkar uppsatsens trovärdighet. Trovärdigheten hade varit högre om vi intervjuat fler nyckelpersoner på företagen. I Lindex fall hade den person som var ansvarig för CSR-frågor vid beslutet om medlemskapet i BSCI slutat. Hon satt också med i pilotgruppen under uppbyggandet av det gemensamma systemet och hade kunnat bidra med viktig information. Vi fick inte heller tillgång till skriftligt material från möten och sammanträden gällande medlemskapet som hade kunnat styrka de uppgifter respondenterna lämnade.

4.1 Validitet

Validiteten, det vill säga att det som ska undersökas har undersökts, i intervjuerna är hög då de som intervjuats har haft god kunskap om ämnet i fråga. Intervjuobjekten på företagen arbetar med socialt ansvarstagande och har därför haft den nödvändiga kunskapen för att svara på frågorna. Intervjuobjekten på intresseorganisationerna har ett engagemang, intresse och bred kunskap om ämnet vilket gett oss kunskap om området vi velat undersöka. På Lindex kunde vi inte intervju CSR-ansvarig utan fick informationen från informationschefen vilket kan sänka validiteten något. Vi har dock vid ett senare tillfälle telefonintervjuat CSR-ansvarig på Lindex och bekräftat vissa uppgifter. Under undersökningens gång upptäcktes att kompletteringar behövde göras och samtliga företag kontaktades för telefonintervjuer. Trots försök att vara objektiva vid intervjuerna är vi medvetna om ”jagets influens” i undersökningen. Vår förförståelse har en påverkan på intervjuobjekten, därför har alla respondenter och informanter fått ta del av intervjumaterialet och kunnat ha synpunkter på detta, vilket ökar validiteten.²⁹ Ytterligare faktorer som kan ha minskat validiteten är att undersökningen endast baseras på ett fåtal metoder, om fler metoder använts och vi hade kommit fram till samma resultat hade validiteten ökat. Det kan dock inte uteslutas att resultatet blivit annorlunda om andra teorier och annan litteratur valts.

---

²⁹ Denscombe 2000

4.2 Reliabilitet

Reliabiliteten det vill säga tillförlitligheten i undersökningen får anses som relativt låg. Eftersom uppsatsen har en kvalitativ metod där vi som forskare haft en central betydelse i processen blir det svårt för andra forskare att göra om undersökningen och komma fram till exakt samma resultat.³⁰ För att höja reliabiliteten har bandspelare används vid intervjuerna och vi har därmed kunnat kontrollera svaren i efterhand. Uppsatsämnets karaktär, socialt ansvarstagande, kan göra att respondenterna har gett en mer fördelaktig bild av situationen, att de har framhävt de positiva sidorna och undanhållit de negativa. Av denna anledning har intresseorganisationer intervjuats i hopp om att göra båda sidorna av myntet synligt.

4.3 Generaliseringar

I undersökningen har endast svenska företag undersökts och därmed kan inga slutsatser dras om de övriga medlemsföretagens anledningar att gå med i BSCI. Då undersökningen är en fallstudie är inte målet att kunna generalisera resultaten utan få en djupare förståelse för de enskilda fallen.

---

³⁰ *ibid.*

5. BSCI

I avsnittet ges en bakgrund till uppkomsten av BSCI och dess organisation presenteras.

5.1 FTA och BSCIs bakgrund

Foreign Trade Association är den europeiska branschorganisationen för handel och representerar europeiska intressen i världshandelsfrågor. De jobbar för fri handel, liberal utveckling och för stärkandet av multilaterala handelssystem såsom WTO. Medlemmar i FTA är nationella återförsäljar-organisationer och -företag.³¹

Det har enligt FTA³² blivit allt vanligare med diskussioner om arbetsförhållandena i utvecklingsländer i debatten om mänskliga rättigheter. Rapporter om missförhållanden och barnarbete har fått företag att utveckla egna uppförandekoder. Det är enligt FTA dels för att de vill påverka den sociala standarden hos sina leverantörer, dels för att det ger konkurrensfördelar. 2001 lade EU kommissionen fram ett ”green paper”³³ om social standard där de efterlyste ett närmare samarbete mellan ekonomiska- sociala- och ekologiska frågor. Kommissionen påpekar i rapporten behovet av att skapa ett ramverk för ett samarbete för de huvudsakliga aktörerna inom området. Även FTA har tagit upp frågan om CSR och sociala standarder på sin agenda, detta grundar sig delvis i EUs aktiviteter på området och risken för lagstiftning³⁴ men också i att det finns en mängd system som alla strävar efter samma mål och som behövde samordnas. FTA såg nödvändigheten av att sammanföra de enskilda initiativen för att nå bättre social standard snabbare och effektivare genom att utnyttja synergieffekter och utbyte av kunskaper. FTA anser att det är av vikt att de europeiska företagen agerar på en socialt ansvarfullt sätt och att lagstiftning på området varken behövs eller är önskvärt.

Efter en undersökning av de olika separata initiativen och uppförandekoderna höll FTA möten med ett antal företag och organisationer såsom Lindex, Otto, Migros, Vögele, Inditex med flera och den tyska branschorganisationen AVE med målet att kunna förena de existerande systemen till ett gemensamt europeiskt system.³⁵

---

³¹ www.fta-eu.org 2005-05-12

³² FTA Bulletin vol 3, nr 1 2003

³³ Green Paper Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, COM (2001) 366 final

³⁴ FTA Bulletin vol 2, nr 2 2002

³⁵ www.bsci-eu.org 2005-05-25

Det första mötet ”European Business Workshop on Social Standards” hölls i juli 2002.³⁶ Efter att FTA och ett antal företag och organisationer diskuterat alternativen och samordningen etablerades BSCI den 26 mars 2003.³⁷ BSCI bestod efter etableringen av en styrgrupp och en pilotgrupp som under cirka ett år diskuterade och skapade systemets utförande. Styrgruppen bestod av representanter från de deltagande föreningarna och företagen och i pilotgruppen ingick representanter från olika länder som utarbetat förslag till systemets utformning. Från Sverige deltog representanter från Lindex, KappAhl och Textilimportörerna.³⁸

5.2 BSCI - Presentation

BSCI är en Bryssel-baserad organisation som är öppen för alla europeiska och icke-europeiska företag och föreningar, organisationen har idag cirka 40 medlemsföretag. Medlemsföretagen finns i Nederländerna (15 st), Frankrike (1 st), Schweiz (4 st), Tyskland (9 st), Finland (5st), Sverige (4st), Spanien (1 st), Belgien (1 st) och Hong Kong (1 st)³⁹. BSCI är öppen för alla importföretag men de flesta medlemmarna hittills finns inom TEKO-industrin. Sedan våren 2004 anses utvecklingsfasen vara slutförd och sedan dess består arbetet av implementering och av att utöka samarbetet.

BSCI:s uppförandekod innehåller bland annat krav om rätten till fri organisering, krav på minimilön, krav på en säker arbetsmiljö, förbud mot all diskriminering, förbud mot tvång till övertidsarbetet och förbud mot barnarbete.⁴⁰ Detta i enlighet med ILOs standarder, FNs konventioner om mänskliga rättigheter, barns rättigheter och eliminering av all diskriminering, OECDs riktlinjer för multinationella företag samt nationella lagar och regler.⁴¹

---

³⁶ www.fta-eu.org 2005-05-25 social standards in developing countries – European trade makes a commitment

³⁷ www.fta-eu.org 2005-05-12

³⁸ FTA Bulletin vol 3, nr 1 2003

³⁹ www.bsci-eu.org 2005-05-19

⁴⁰ Se bilaga 1

⁴¹ www.bsci-eu.org 2005-05-19

BSCIs deklarerade mål är:⁴²

- Att förbättra den sociala standarden i producentländer, detta som en del av det ansvar företag har som deltagare i den globala ekonomin.
- Att fungera som en samordnare mellan företag, representanter för anställda, NGOs och andra intressegrupper i samhället.
- Att tillhandahålla ett gångbart kontrollsystem som är applicerbart internationellt och som fokuserar på att hjälpa leverantörerna att anpassa sig.
- Att bidra till ekonomiska fördelar för leverantörer och återförsäljare genom att endast genomföra en kontroll per leverantör.
- Att fungera som ett forum för medlemmarna för utbyte av kunskap och erfarenheter.
- BSCI strävar efter samarbete med andra likvärdiga system. Antingen genom gemensam handling eller ömsesidigt erkännande.

5.3 BSCIs organisation

5.3.1 Medlemsrådet (members' board)

Det finns två former av medlemskap, ordinarie medlem och associerad medlem. De ordinarie medlemmarna är återförsäljare, handels- och tillverkningsföretag, de deltar aktivt i kontrollerna och integrationen av leverantörer i BSCI-samarbetet. De har som ordinarie medlemmar rösträtt i medlemsrådet. Associerade medlemmar kan vara föreningar och institutioner som är intresserade av processen men som inte deltar aktivt, de associerade medlemmarna har inte rösträtt i medlemsrådet. Medlemsrådet sammanträder minst två gånger per år och de är ansvariga för den långsiktiga planeringen, budget, aktiviteter, procedurer samt strukturen på samarbetet.⁴³

5.3.2 Representantkommittén (Representative Committee)

Består av minst tre representanter från medlemsrådet och en representant från sekretariatet. Representanterna från medlemsrådet väljs av medlemsrådet och ska spegla den nationella och geografiska fördelningen av ordinarie medlemmar. Representanterna i kommittén väljs för två år och kan väljas om upp till tre gånger. Kommittén sammanträder så ofta som är nödvändigt

---

⁴² *ibid.*

⁴³ www.bsci-eu.org 2005-05-12

men minst två gånger per år. Representantkommittén är den officiella företrädaren för BSCI i kontakten med regeringar och andra institutioner.⁴⁴

5.3.3 Rådgivande organ (Advisory council)

Det rådgivande organet representerar de huvudsakliga intressenternas intressen gällande sociala frågor. Organet ska bestå av företrädare från fackföreningar, leverantörer, import- och export business associations, representanter från EU-kommissionen och ILO. BSCI strävar efter att även NGOs ska ingå i det rådgivande organet men bland annat Rena Kläder och International Textile, Garment and Leather Workers Federation, ITGLWF har tackat nej. Det rådgivande organet sammanträder två gånger per år.⁴⁵

5.3.4 Sekretariatet (Secretariat)

Sekretariatet tillhandahålls av FTA och dess uppgifter är administrativa. De ska bland annat organisera BSCIs kontrollprocess, förbereda mötena i medlemsrådet och representantkommittén, sköta BSCIs databas samt sköta de offentliga relationerna.⁴⁶

5.4 Kontroller

Implementeringen av uppförandekoden kontrolleras av externa kontrollanter från revisionsföretag som är ackrediterade av SAI, Social Accountability International. Om leverantören godkänns vid den första kontrollen utförs nästa kontroll tre år senare. Om de däremot inte når upp till kraven kommer leverantören och de som utfört kontrollen överens om en tidsram inom vilken problemen ska vara åtgärdade. Tidsramen kan variera men får inte överstiga 12 månader. Att säga upp samarbetet med en leverantör ska ses som en sista utväg och importföretaget uppmuntras att hjälpa leverantören att nå upp till kraven. Då en leverantör godkänts läggs den in i den gemensamma databasen.⁴⁷

---

⁴⁴ ibid.

⁴⁵ ibid.

⁴⁶ ibid.

⁴⁷ ibid.

6. EMPIRI

I empirin ges en presentation av företagen och branschorganisationen. Även informationen som fåtts fram genom intervjuerna presenteras.

6.1 AB Lindex

Lindex startades 1954 och har idag butiker i Sverige, Norge, Finland, Estland och Tyskland. Lindex affärsidé är ”att erbjuda inspirerande mode för kvinnor, ungdomar och barn”. 2002 förvärvades Twilfit och Lindex stärkte sin position som underklädesspecialist på den svenska marknaden.⁴⁸ Moderbolagets försäljning 2004 var 2841Mkr.⁴⁹

Lindex har inköpskontor i Kina, Bangladesh, Rumänien, Turkiet, Pakistan och Indien, detta ger möjlighet att kontrollera att plaggen håller hög kvalitet, rätt pris och att leverantörerna följer kraven på god arbetsmiljö. Företaget har mellan 300 och 400 leverantörer. De har sedan 1997 haft en egen uppförandekod som formulerats utifrån Lindex värderingar och baserats på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, barnkonventionen och ILO:s fundamentala konventioner, de är dessutom anslutna till FN:s Global Compact och har därmed förbundit sig att integrera nio viktiga principer om mänskliga rättigheter, arbetsförhållande och miljö i det dagliga arbetet. De är sedan 2004 medlemmar i BSCI och har varit med och utvecklat den gemensamma uppförandekoden och verktygen för kontroll och uppföljning av förhållandena i fabrikerna. Arbetet med att införa koden hos leverantörerna har påbörjats och processen kommer att pågå under en längre tid.⁵⁰

6.1.1 Beslutet att gå med i BSCI

Beslutet att gå med i BSCI föregicks inte av några större diskussioner. Dåvarande uppförandekodansvarig på Lindex var aktiv inom området och sökte nätverk för att kunna jobba vidare med en utveckling av uppförandekoden hon kom då i kontakt med FTA som tog initiativet till att starta BSCI. Lindex deltog i workshops med FTA under 2002 och 2003, de deltog också i den pilotgrupp som under 2003 arbetade med utförandet av systemet.

---

⁴⁸ www.lindex.se 2005-04-20

⁴⁹ Lindex Årsredovisning 2004

⁵⁰ www.lindex.se 2005-04-20

Lindex jobbar med att värva nya medlemmar till BSCI genom att informera företag om möjligheten att gå med, detta sker framförallt då företagen träffas på konferenser och andra sammankomster.⁵¹

6.2 KappAhl AB

KappAhl startades 1953 i Göteborg. De köptes 1990 upp av kooperativa förbundet och 2004 såldes det av KF till Nordic Capital och Accent Equity Partners. KappAhl har idag butiker i Sverige, Norge, Finland och Polen.⁵² 2003-års försäljning uppgick till 2157 Mkr exklusive moms.⁵³ KappAhls affärsidé är ”att erbjuda prisvärt mode för många människor”.

KappAhls största inköpsmarknader är Kina, Indien, Bangladesh, Turkiet och Baltstaterna. Sedan 1997 har KappAhl haft en uppförandekod som baserats på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, FN:s barnkonvention och ILO:s konventioner om arbetsrätt och arbetsvillkor. I uppförandekoden ingår även att leverantören ska följa det egna landets lagar och förordningar. För att kontrollera att uppförandekoderna följs har KappAhl använt sig av specialutbildade inspektörer från sina utlandskontor och av externa revisionsföretag. Uppförandekoden ses som en långsiktig process att förbättra arbetsmiljön hos leverantörerna, därför krävs inte att leverantörerna ska uppfylla alla kraven direkt men de ska godkänna koden och arbeta aktivt för att uppfylla målen. KappAhl har som mest haft cirka 1200 leverantörer men har för att förbättra och fördjupa affärskontakterna minskat antalet till cirka 200. Sedan maj 2004 är KappAhl även med i kontrollsamarbetet BSCI och den egna koden kommer successivt att ersättas med den gemensamma koden.⁵⁴

6.2.1 Beslutet att gå med i BSCI

KappAhl kom i kontakt med BSCI då Textilimportörerna i utvecklingsskedet av samarbetet informerade dem om det nya initiativet och frågade om Ann-Marie Heinonen, Informations-/CSR-chef, ville sitta med i pilotgruppen. Initiativet sågs som något positivt och ett naturligt steg vilket gjorde att beslutet att gå med var enkelt. KappAhl anser sig vara aktiva i värvandet av nya medlemmar.

⁵¹ Telefonintervju Sara Winroth 2005-05-12

⁵² www.kappahl.se 2005-04-20

⁵³ KappAhls Årsredovisning 2003

⁵⁴ www.kappahl.se 2005-04-20

Bland annat så bjöd KappAhl gemensamt med Textilimportörerna hösten 2004 in företag till ett möte för att informera om samarbetet. På mötet fanns representanter från BSCI i Bryssel och från ett revisionsföretag.⁵⁵

6.3 JC AB

JC AB består av tre butikskedjor, dessa är Jeans & Clothes, Brothers som startades i början på 1990-talet och Sisters som funnits sedan 2000. Enligt 2004-års årsredovisning uppgick försäljningen till 2325,9 Mkr. Företaget har butiker i Sverige, Norge, Finland och Tyskland. JC:s affärsidé är ”att utveckla och driva koncept för modebutiker på den svenska och internationella klädmarknaden”, deras övergripande mål är att vara marknadsledande på jeans i Norden och en av de ledande modekedjorna i norra Europa. Företaget har i och med sina tre butikskedjor en marknad i Sverige som täcker ålderskategorierna 6-45 och i de övriga länderna 6-25.⁵⁶

JC har haft en uppförandekod sedan 1998 som skrevs om och förtydligades 2002, de har haft personal på plats som kontrollerat att alla punkter i koden följts.⁵⁷ Företaget har produktionskontor i Hong Kong, Florens och Istanbul, de har dessutom samarbete med kontor i Shanghai och Indien. Detta är deras viktigaste inköpsmarknader och de anser sig därför ha en nära kontakt med leverantörerna och strävar efter ett långsiktigt samarbete med dessa. Företaget har cirka 100 leverantörer sedan de nyligen reducerat antalet för att sänka varukostnaderna och uppnå effektivare leveranser.⁵⁸ JC är sedan juni 2004 medlemmar i BSCI.⁵⁹

6.3.1 Beslutet att gå med i BSCI

Katarina Ekeröth produktkvalité/CSR-ansvarig på JC jobbade tidigare på KappAhl och kände till att KappAhl var delaktiga i utvecklandet av en ny gemensam kod. JC är också medlemmar i Textilimportörerna som informerade om samarbetet och de fick även information från branschtidningar. JC har inte suttit med i pilotgruppen utan har anslutit sig till samarbetet efter att utvecklandet av den gemensamma koden var klart.

---

⁵⁵ Telefonintervju Ann-Marie Heinonen 2005-05-12

⁵⁶ www.jc.se 2005-04-20

⁵⁷ ibid.

⁵⁸ JC:s Årsredovisning 2004

⁵⁹ www.jc.se 2005-04-20

Även för JC var beslutet att gå med i samarbetet enkelt, Ekeroth anser frågorna vara viktiga och BSCI sågs som ett bra och välutvecklat alternativ till deras egen kod. JC jobbar inte aktivt med att rekrytera nya medlemmar men får ibland samtal från andra intresserade företag som vill ha information om BSCI.⁶⁰

6.4 Företagsintervjuer

6.4.1 BSCI – anledningar att ansluta sig

De företag som har undersökts i uppsatsen har alla jobbat med egna uppförandekoder sedan slutet av 1990-talet. De har under våren 2004 valt att istället ansluta sig till BSCI.

En av de främsta anledningarna är att företagen tror att det kommer att ge dem mer makt att påverka sina leverantörer då de själva är små företag internationellt sett. Att tillhöra ett samarbete ger mer tyngd åt de krav som de ställer. De anser också att det förenklar att ha en gemensam kod både för de svenska företagen och leverantörerna. KappAhl påpekar att leverantörerna har visat irritation över att kontrolleras så ofta av olika revisionsbyråer, företag och enligt olika koder. Företagen anser till exempel att det kommer att underlätta för leverantörerna då de endast kommer att kontrolleras av ett system, vilket leder till att fabriker slipper lägga ner tid på att uppfylla flera olika företags och koders krav.

JC har inte arbetat lika mycket och länge med sin uppförandekod som de andra företagen och ser därför fördelar med att gå med i samarbete där det finns ett färdigt system och att BSCI kan fungera som ett forum där de kan diskutera problem och få hjälp av företag som jobbat längre med dessa frågor. BSCI-samarbetet kan också hjälpa medlemmarna att hantera problem, KappAhl nämner katastrofen i Bangladesh den 11 april 2005, som exempel då en fabrik som användes av några av medlemmarna kollapsade. BSCI sammankallade då medlemmarna till ett akut möte för att diskutera händelsen och dess följder.

Då företagen är små internationellt sett anser de sig också tjäna på ett medlemskap då BSCI har möjlighet att på en storskaligare nivå implementera och informera om koden. BSCI har under våren 2005 börjat samla leverantörer till informationsmöten vilket företagen som enskilda aktörer inte hade haft råd med.

---

⁶⁰ Telefonintervju Katarina Ekeroth 2005-05-13

Ekeroth på JC menar att eftersom hon är den enda som arbetar aktivt med de här frågorna på Sverigekontoret så hade det varit omöjligt för henne att hinna åka runt och träffa alla leverantörerna, det är därför positivt att BSCI samlar leverantörerna och att hon kan träffa dem vid informationsmötena. Det är också positivt för leverantörerna att träffas då de sinsemellan kan skapa kontakter och få nya kunder. Informationsmötena har koncentrerats till fabriksledningarna och enligt Lindex är det bra att kraven ställs på en högre nivå än vad deras kod tidigare gjort. Lindex menar också att de i och med samarbetet kommer att få mer tid över till att arbeta med förbättringar hos leverantörerna när de inte längre behöver lägga ner tid på sitt egna kontrollorgan.

6.4.2 Intresse för sociala frågor

Beslutet att gå med i BSCI beror enligt företagen på att det finns ett internt intresse för sociala frågor och att de i och med BSCI kan jobba effektivare med dessa frågor. Företagen säger att även då de började att arbeta med en uppförandekod så var det interna intressen som låg till grund. Lindex påpekar att klädbranschen innan 1997 arbetade genom agenter, dessa kom till Sverige och visade upp kläder, de svenska företagen besökte därför sällan sina leverantörer. När inköpare och kvalitetskontrollanter började jobba närmare med leverantörerna uppdagades problemen och de önskade att uppförandekoder skulle införas. KappAhl säger att det var inköpare och designers som framförallt besökte leverantörerna och de hade iakttagit att C&A⁶¹ hade infört en uppförandekod och ville att KappAhl också skulle införa en kod. Företagen säger också att ett antal kampanjer drogs igång och ”sweatshop” debatten blossade upp.

Även om det var de interna intressen som låg till grund så spelade också samhällsdebatten en roll och detta gjorde att företagen ville visa att de tog sitt sociala ansvar. Det finns ett intresse i samhället men företagen anser ändå att de externa kraven är obetydliga. För även om konsumenterna reagerar på skandaler så är de inte beredda att betala mer för sina kläder, vilket gör att försäljningen inte går ned nämnvärt då media skriver om företagen och de dåliga förhållandena i leverantörländerna. Företagen tror ändå att skandaler fastnar i konsumenternas medvetande och kan skada företaget på längre sikt. Konsumenternas intresse för dessa frågor har sedan debatterna blossade upp i slutet av 1990-talet varit konstant, en viss intresseökning märks dock av då organisationer som Rena Kläder har kampanjer. Bland studenter och elever märks en intresseökning då många kontaktar företagen vid

---

⁶¹ Holländskt företag

uppsatsskrivande och skolarbeten. Företagen har dock märkt av ett allmänt ökat intresse för etiska frågor men det har inte nödvändigtvis med arbetsmiljön på fabrikerna att göra.

6.4.3 Trovärdighet och legitimitet

Företagen anser att BSCI kan ge dem mer legitimitet framförallt då revisionerna numera endast kommer att utföras av externa revisionsbyråer. ”Det är bättre om någon annan säger att vi gör ett bra jobb än om vi själva gör det” säger Heinonen på KappAhl. Då BSCI använder sig enbart av externa revisioner ökar trovärdigheten på kontrollerna. Lindex hade inga externa kontrollanter tidigare vilket gjorde att trovärdigheten kunde ifrågasättas av utomstående parter. KappAhl och JC hade en kombination av interna och externa kontroller. KappAhl poängterar också att de i och med BSCI får tillgång till lagar och krav som rör speciella områden som de tidigare har haft svårt att få förfogande över. För att kunna göra en inspektion måste kontrollanterna veta vilka arbetsmarknadslagar och lönesättningsregler som gäller och då är det viktigt att ha tillgång till dessa. Vidare menar företagen att legitimiteten ökar då systemet uppfattas som proffsigare. Danielson på Lindex säger ”vi tror det blir proffsigare när det är många bolag som jobbar med samma system och kan ge sin input i det hela”. Det är också ett mer heltäckande system och eftersom företagen är små internationellt sett har de inte kunnat skapa samma legitimitet som enskilda aktörer.

6.4.4 Förändrade krav

Företagen anser att kraven i stort sett är oförändrade då de bygger på samma grundläggande principer. Koderna bygger vanligtvis på ILO:s konventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet, FN:s konventioner om barns rättigheter och mänskliga rättigheter. JC som inte hade kommit lika långt med sin egna uppförandekod tycker att kraven i BSCI är tydligare och mer specifika, det är ett klarare system. Lindex anser att vissa krav till exempel de miljömässiga kraven som ingår i BSCI är mer omfattande och utbyggda än vad deras kod var.

6.4.5 Effektivitet

På frågan varför de satsar resurser på åtgärder som inte är direkt effektivitetshöjande svarar samtliga företag att det dessbättre finns en korrelation mellan bra arbetsmiljö och effektiv produktion och bra kvalitet. KappAhl som i samband med införandet av en uppförandekod också minskade antalet leverantörer ser effektivitetsförbättringar i detta. Arbetet med socialt ansvarstagande är en integrerad del av arbetet med leverantörerna och ses inte som något som

hindrar effektiviteten, Lindex framhäver att de leverantörer som inte uppfyller kraven oftast har en slarvig fabriksledning och därmed inte heller bra kvalitet.

	AB Lindex	KappAhl AB	JC AB
Egen uppförandekod sedan	1997	1997	1998
Tidigare externa kontroller	nej	ja	ja
Deltog i Pilotgruppen	ja	ja	nej
Värvar aktivt medlemmar	ja	ja	nej
Effektivitetsminskning	nej	nej	nej
Externa intressen	-	till viss del	till viss del
Interna intressen	ja	ja	ja

Figur 4 Sammanfattande tabell av företagen (Dolling & Maaskola)

6.5 Branschorganisationen - Textilimportörerna

Textilimportörerna har ingått i BSCIs styrgrupp och pilotgrupp och har därmed deltagit i arbetet med att ta fram de gemensamma reglerna. Textilimportörerna är idag en av organisationerna i BSCIs rådgivande organ.⁶² Textilimportörerna bildades 1982 och drev en kampanj mot Sveriges alltmer protektionistiska handelspolitik på tekoområdet. Textilimportörerna förespråkade fri handel på området då de ansåg att detta skulle gynna såväl konsumenter som u-länder. Textilimportörerna har 110 medlemmar, dessa är bland annat importörer, grossister, detaljhandelsföretag, postorderföretag, frivilliga fackkedjor. Företagen som undersöks i uppsatsen är alla medlemmar i Textilimportörerna.

Textilimportörerna samarbetar med andra organisationer för att påverka EU:s frihandelspolitik. De är bland annat medlemmar i FTA, som är deras europeiska branschorganisation och organisationen bakom BSCI. En av textilimportörernas uppgifter är att informera medlemmarna om allt det som påverkar deras dagliga importverksamhet, de arbetar också aktivt med andra frågor som rör medlemsföretagen till exempel miljö och uppförandekoder, därav involveringen i det europeiska branschinitiativet BSCI.⁶³

⁶² www.textileimporters.se 2005-04-21

⁶³ *ibid.*

6.6 Intervju Textilimportörerna

6.6.1 För- och nackdelar med BSCI

Initiativet till att starta BSCI togs enligt Åke Weyler, VD på Textilimportörerna, eftersom företagens enskilda uppförandekoder inte hade tillräcklig stor genomslagskraft. Det är alltså en fördel att gå samman för att få mer tyngd bakom sina krav och att standardisera arbetet. Nackdelen med systemet är att både företagen och leverantörerna kan uppfatta kraven som för hårda och att arbetet med dem är tungt. Systemet är färdigkonstruerat men hittills har endast ett fåtal leverantörer kontrollerats av BSCIs externa kontrollanter.

6.6.2 Interna beslut och externa krav

På frågan om det är interna beslut eller externa krav som gjort att företagen anammat uppförandekoder och BSCI säger Weyler att företagen uppfattar det som att det är interna beslut men de skulle inte agera om det inte fanns externa krav. När företagen börjar jobba med de här frågorna leder det till att de anställda upplever positiva effekter av det sociala ansvarstagandet och då skapas ett internt intresse vilket gör att de glömmer bort varifrån trycket i det initiala läget kom. Konsumenternas påverkan är en obetydlig del av det externa trycket men konsumenter är också politiska figurer och det är i den rollen som de blir betydande påtryckare. Det är alltså inte i första hand konsumenterna som ställer krav utan fackföreningar och intresseorganisationer det vill säga de i samhället med politiska intressen. Weyler anser att ett system som BSCI lyfter bort det politiska problemet från företagen, det fungerar som ett skydd och är ett sätt att göra påtryckarna nöjda. En annan viktig påtryckare enligt Weyler är etiska fonder som granskar företagen innan aktieköp. Företagen är måna om att deras aktier ska ha ett högt värde och är därför angelägna om att följa opinionen i samhället.

6.6.3 Legitimitet

Legitimiteten i systemet ökar tack vare sina klara och tydliga kriterier och då BSCI använder sig av externa kontrollanter. Weyler anser inte heller att företagen ska ha en kontrollerande roll i kontakten med leverantörerna utan att det är positivare om deras roll är stödjande. ”Att man förklarar att vi sitter i samma båt, låt oss fixa det här nu så att det blir bra. Låt oss bygga upp rutiner i ert företag som passar oss båda.”

Att ett företag använder sig av uppförandekoder vare sig det är egna eller BSCIs är ingenting som kan användas i marknadsföringssyfte, Weyler anser att det är mest för att de anställda ska tycka att det är ett civiliserat företag de jobbar på. Det är ett defensivt arbete som de inte kan stoltsera med då detta skulle leda till extra granskning av organisationer och media.

6.6.4 Leverantörer och intresseorganisationer

BSCI är enligt Weyler också ett bättre system för leverantörerna då de slipper att bli kontrollerade av alla enskilda företag med uppförandekoder, det innebär därmed en kostnadsminskning för dem. Systemet är även ett flexibelt system på så sätt att en leverantör som vid ett tillfälle inte blivit godkänd kan jobba på förbättringar och sedan ha möjlighet att återkomma i systemet. Ett misslyckande innebär inte en oåterkallelig uteslutning. Det har uppkommit på möten med de textilproducerande länderna att de uppfattar arbetet med alla olika standarder som hopplöst och Weyler ser positivt på att Europa har gjort ett ärligt försök att underlätta för dem. Många leverantörer ser sig orättvist drabbade av kraven från importörerna och ser det som ytterligare ett hinder för att komma i kapp i den ekonomiska utvecklingen. Som en förespråkare för fri handel är det viktigt för Weyler att opinionen i Europa tillgodoses samtidigt som det görs så enkelt som möjligt för leverantörerna att klara av kraven. Genom att ha ett gemensamt system visar företagen att de står på leverantörernas sida och att de sitter i samma båt.

Nätverket Rena Kläder har tackat nej till att ingå i BSCIs rådgivande organ och Weyler menar att det är självklart då de slåss för sin självständighet. För Weyler är det också viktigare att få med organisationerna i de textilproducerande u-länderna. Genom att få med dessa organisationer i samarbetet så kan de i förlängningen bli mer involverade och vara de som driver frågorna, detta leder till att arbetet med sociala frågor sköts på en nivå som ligger närmare arbetarna.

6.6.5   Effektivitet

Även Weyler anser att det finns en korrelation mellan att ett företag kan leva upp till de sociala krav som ställs och leveranstid och bra kvalité. Leverantörer som har bra relationer till arbetarna levererar i regel i tid. Företagen som kräver att deras leverantörer ska följa vissa krav måste också vara beredda att betala för den kostnadsökning det innebär i form av till exempel lön för övertid. Få företag gör detta och enligt Weyler är det inget företag som lovar vara kvar hos en leverantör som certifierar sig. Weyler menar att ekonomisk utveckling kommer före arbetarnas rättigheter och före bra skolor, det är därför viktigare att uppmuntra handel med dessa länder än att komma med pekpinningar om hur leverantörsföretagen ska skötas.

7. ANALYS

I avsnittet analyseras empirin utifrån teorierna och den teoretiska referensramen. Avsnittet koncentreras på de delar av empirin som är relevanta i förhållande till uppsatsens problemområde.

7.1.1 Bakgrund

När mer och mer av produktionen flyttades till utvecklingsländer där priserna är billigare så blossade debatterna upp om så kallade ”sweatshops” och förhållandena i fabriker uppmärksammades av media. Många stora företag utsattes för stor press från media och intresseorganisationer att ta ansvar. I slutet av 1990-talet införde allt fler företag så kallade uppförandekoder i ett försök att förbättra arbetsförhållande för arbetarna i leverantörernas fabriker.

7.2 Nyinstitutionalism

7.2.1 Initialt införande av uppförandekoder

Enligt nyinstitutionalismen kan uppförandekoder och standardisering av dessa ses som en åtgärd som begränsar rationaliteten och om företagen inte behövde bry sig om samhället skulle de kunna satsa alla resurser på att effektivisera produktionen och öka omsättningen. Företagen i uppsatsen menar dock att medlemskapet i BSCI och implementeringen av koden inte står i motsatsförhållande till ökad effektivitet då väl fungerande fabriker med god arbetsmiljö också resulterar i förbättrad kvalitet och effektivare produktion. Företagen anser alltså att det är i deras egna intresse att ha uppförandekoder och att det är ett arbete som är väl integrerat i företagets övriga verksamhet.

Textilimportörerna håller med om att leverantörer som tar hand om sina anställda ofta också har en bättre organiserad fabrik. Vi anser dock att det finns ett externt tryck på företagen vilket Textilimportörerna håller med om, de anser även att företagen gärna uppfattar det som att införandet skett på basis av egna beslut och på grund av ett internt intresse men att de inte skulle ha agerat om det inte fanns ett externt tryck. Det är alltså, trots företagets egna intresse, en anpassning till normer och värderingar i samhället. Eftersom legitimitetsökning blir ett resultat av att uppfylla de externa kraven leder det till att det på företagen uppstår ett internt intresse.

Det kan också vara så att intresset uppstår på företagen då införandet av uppförandekoder tros kunna skydda företagen från skandaler som kan försämra varumärkets position på lång sikt. Joel Lindefors på Rena Kläder menar att i och med skandaler så minskar börsvärdet och företagen är rädda för investerarnas reaktion.⁶⁴ Många stora investerare idag har egna uppförandekoder och det blir extra viktigt för företagen att också ha det. Även Åke Weyler på Textilimportörerna menar att det är rädslan för ett sänkt börsvärde som gör att företagen är angelägna om att följa opinionen i samhället. Han anser också att det är viktigt att de anställda uppfattar att det är ett ansvarstagande företag de jobbar på, detta tror även Fair Trade Center vara den huvudsakliga anledningen.⁶⁵

7.2.2 Institutionell isomorfism

Företagen som gått med i BSCI har anpassat sina organisationer efter samhällets normer och värderingar, detta kan förbättra möjligheterna till överlevnad på lång sikt. Det kan om företagen väljer att själva vara med att utforma kraven även leda till konkurrensfördelar, då reglerna är anpassade efter företagets specifika förutsättningar. Både Lindex och KappAhl har varit med i skapandet av BSCI vilket gör att det är deras behov och önskemål som tillgodosetts i processen. Det ger dem ett försprång i förhållandet till sina konkurrenter som vid ett medlemskap måste anpassa sig till redan befintliga regler. Att vara ett av de företag som medverkat vid skapandet av en standardisering ger företaget legitimitet i det professionsbaserade skiktet. Företag inom en och samma industri tenderar att anställa personer med liknande bakgrund och med liknande värderingar på samma positioner inom företaget. Det skapas en professionaliserad likriktning gällande hur företag bör hantera saker och ting. I uppbyggandet av BSCI konsulterades de inom företagen som jobbade med CSR-frågor, det är därmed personer med liknande mål och värderingar som varit med och satt upp regelverket i BSCI. Eftersom företagen i BSCI är homogena, först och främst företag inom TEKNO-industrin, skapas legitimitet för förfarande och det blir enklare för andra inom samma industri att kopiera sättet att arbeta. JC var inte med i skapandet av BSCI men Ekeroth som är CSR-ansvarig på företaget arbetade tidigare på KappAhl och tillhör samma professionsbaserade skikt som de som konsulterades vid utformandet av systemet. Detta kan ha lett till att JC gick med i BSCI-samarbetet då informationsutbytet i det professionsbaserade skiktet i detta fall skett på ett enkelt sätt.

---

⁶⁴ Enligt intervju 2005-04-20 se bilaga 3

⁶⁵ Enligt intervju 2005-05-25 se bilaga 3

Att KappAhl och Lindex varit med och konstruerat BSCI kan vara för att undvika hotet om lagstiftning och stävja osäkerheten inför framtiden. Då EU tagit upp frågan om CSR och krävt en större samordning av företagens olika koder är BSCI ett alternativ för att slippa extern inblandning. I ett samarbete är företaget inte längre ensamt att möta kraven från samhället, de har större kraft att bemöta kritik och kan utnyttja styrkan i att vara enade. De svenska företag som hittills blivit medlemmar i BSCI är små internationellt sett och får en starkare ställning genom att samordna sina koder. Företag kan också välja att ansluta sig till ett samarbete då deras konkurrenter ingår i detta, de kan känna sig tvingade att förbinda sig till samma regler för att inte hamna utanför och förlora kunder eller legitimitet. JCs medlemskap i BSCI kan därmed vara ett resultat av att de känner sig tvingade att följa sina konkurrenter i utvecklingen och eftersom deras egen kod inte var lika genomarbetad såg de fördelar med att ansluta sig till ett färdigt system där några av deras konkurrenter redan ingick. De olika aspekterna som leder till att företag vill anpassa sig till samma system resulterar i likriktning av handlande.

7.2.3 Isärkoppling

Det yttre trycket på företagen består inte i första hand av påverkan från konsumenterna utan är ett politiskt tryck enligt Textilimportörerna. Konsumenter är också politiska figurer som deltar i samhället genom intresseföreningar och politiska sammanslutningar, de är en del av opinionen. Genom att ansluta sig till BSCI kopplas det politiska problemet delvis bort från övrig verksamhet och företagen skyddar sina intressen. Företaget behåller sin legitimitet och kan ostört bedriva den egentliga verksamheten. Företagen förnekar dock att det finns någon tendens till isärkoppling, att ansluta sig till BSCI är inte enligt dem primärt ett försök att tillgodose opinionen utan en del i arbetet att förbättra effektiviteten och arbetsförhållandena hos leverantörerna. Att företagen ser det så är självklart då isärkopplingen måste vara osynlig för att företagen ska kunna behålla legitimiteten och vi kan inte säga om företagen i fallet använder sig av isärkoppling men teoretiskt sett skulle BSCI kunna vara ett sätt att koppla bort det politiska problemet från den huvudsakliga verksamheten.

7.3 Standardisering

7.3.1 Makt och Legitimitet

Alla tre företag anser att de som små företag har fått mer makt att påverka leverantörerna genom att vara en del av ett samarbete. Kraven som ställs får större tyngd då flera företag ställer samma krav, det blir också viktigare för leverantörerna att anpassa sig till kraven då de riskerar att förlora flera kunder på att inte klara av kontrollerna. Kraven får bättre genomslag

då de ställs genom ett internationellt samarbete och leverantörerna förväntas acceptera BSCI som en allmän standard. I BSCI sköts kontrollerna av leverantörerna av ackrediterade revisionsbolag vilket betyder att kontrollerna inte längre sköts av det enskilda företaget utan i gemensam regi. Enligt KappAhl är det viktigt att de visar att de låter sig granskas av ett utanförstående bolag, i och med detta får företagen större legitimitet då de inte kan kritiseras för att vara partiska i sina kontroller. Lindex säger också att systemet blir proffsigare då många företag kan bidra med sina synpunkter. Som små företag får de också mer status och en identitet på den globala marknaden genom att ingå i en större enhet.

7.3.2 Förenkling

Eftersom kontrollerna inte längre sköts av det enskilda företaget ger medlemskapet i standardiseringssamarbetet en förenkling då företagen inte längre behöver lägga ner tid på sina egna kontrollorgan. Företagen menar också att det underlättar för leverantörerna som tidigare visat irritation över att kontrolleras av ständigt nya företag och koder. Att ha en bra relation till sina leverantörer förbättrar möjligheten till ett gott samarbete och Textilimportörerna menar att det är bättre om företagen har en stödjande än kontrollerande roll i förhållandet till sina leverantörer. Standardisering är ett sätt att förenkla och samordna ett förfarande, samordningen av uppförandekoderna i BSCI har enligt företagen medfört förenklingar på många sätt både för företagen och leverantörerna.

7.3.3 Informationsöverföring

Enligt KappAhl underlättas informationsöverföringen och de fick genom att bli medlemmar i BSCI tillgång till lagar och bestämmelser som de som enskilda aktörer haft svårt att få förfogande över. Även JC påpekar att fördelen med BSCI-samarbetet är att det kan fungera som ett forum för diskussioner när problem uppstår, de ser nytta i att kunna utnyttja mer erfarna konkurrenters kunskaper i dessa frågor. BSCI kommer också att tillhandahålla ett gemensamt register över alla godkända leverantörer och ger därmed medlemmarna möjlighet att på ett enkelt sätt hitta kontrollerade och godkända leverantörer för framtida affärer.

7.3.4 Företag som standardiserare

Företagen hade en aktiv roll i skapandet av BSCI-samarbetet och expertkunskapen hos de företag som jobbat längre med sina uppförandekoder utnyttjades för att frambringa ett system som skulle göra lagstiftning onödig. I och med att företagen deltog aktivt anpassades också systemets utformning efter dessa företag och de skulle därmed kunna få konkurrensfördelar

gentemot de som i ett senare skede ansluter sig till BSCI. Att vara med från början ger också ovärderlig kunskap om systemets utformning och uppbyggnad, insikten om systemets funktion blir större. Då Sverige haft en framträdande roll i skapande av BSCI kan det också frambringa trygghet för andra svenska företag som vill ansluta sig då igenkännande och samhörighet finns. För FTA och företagen kan skapandet av BSCI vara lösningen på problemet med hot om lagstiftning men är också enligt företagen ett försök att förbättra förfarandet vid implementeringen av koderna och ett bättre ansvarstagande. Att vara en del av ett samarbete när det gäller frågor som periodvis kritiseras kraftigt i media och av intresseorganisationer kan skydda företagen då det inte ensamt måste möta omgivningens kritik. BSCI sammankallade till exempel sina medlemmar till ett akutmöte då en fabrik i Bangladesh kollapsade där några av företagen som är medlemmar hade produktion. Företagen fick därmed stöd och hjälp att hantera den externa kritiken. Företagen menar också att ett samarbete kan uppfattas som mer professionellt och öka trovärdigheten för deras sociala arbete.

8. RESULTAT

Resultatavsnittet sammanfattar analysen och besvarar uppsatsen syfte som är att förstå på vilka grunder företagen fattade beslutet att övergå till BSCI istället för att ha kvar sina egna uppförandekoder.

Då uppförandekoder infördes skedde detta dels på grund av företagens egna ökade insyn i arbetsförhållandena på fabrikerna, dels på grund av den ökande uppmärksamheten för sociala frågor i media och hos intresseorganisationer. Företagen anser dock att det externa trycket och intresset haft en marginell inverkan och det är i första hand krav från anställda som tillgodosetts. Att sedan, efter att ha utvecklat sina egna koder under ett antal år, välja att ansluta sig till ett standardiserat kontrollsamarbete säger företagen beror på en mängd anledningar. Framförallt ger det dem som mindre företag större makt att påverka leverantörerna. Företagen får högre status och en identitet på den internationella marknaden som de skulle ha haft svårt att uppnå som enskilda aktörer. Leverantörerna blir mer benägna att ta hänsyn till de krav företagen ställer då de är en del av ett större samarbete. När leverantörerna blivit godkända ingår de i ett gemensamt register som alla medlemmar i BSCI har tillgång till och ett godkännande kan därmed ge dem fler kunder, vilket är en starkt incitament att arbeta för att uppfylla kraven.

BSCI använder sig av externa ackrediterade revisionsbolag och kontrollerna sköts inte längre av det enskilda företaget. Detta menar företagen ger dem mer legitimitet och de anser att det är viktigt att de låter sig granskas av ett utanförstående bolag. Externa kontroller minskar risken för företagen att kritiseras för att vara partiska i sina kontroller.

Då företagen inte längre har ansvar för kontrollerna förenklar medlemskapet arbetet för företagen. De kan istället för att lägga ner tid på kontroller utveckla samarbetet med leverantörerna på andra områden. Företagen säger också att det underlättar för leverantörerna med ett gemensamt kontrollsystem, de behöver inte längre kontrolleras av en mängd olika företag och koder och kan koncentrera sig på produktionen. Företagen anser att det skapar gynnsammare förutsättningar för ett gott samarbete med ett system som ger fördelar även för leverantörerna. Den svenska branschorganisationen Textilimportörerna menar att det är en fördel om företagen har en stödjande roll istället för kontrollerande i förhållandet till

leverantörerna. Att standardisera de olika europeiska uppförandekoderna innebär alltså förenklingar både för medlemsföretagen och deras leverantörer.

Att ingå i ett samarbete ger också företagen möjlighet att utbyta kunskaper och information. Enligt KappAhl har medlemskapet inneburit att de fått tillgång till lagar och regler som de som enskilda aktörer haft svårt att få förfogande över. För ett litet företag ger därmed ett medlemskap i BSCI mer makt i förhållande till regeringarna i de land där de har leverantörer. Då vissa företag i samarbetet är mer erfarna och har jobbat längre med sina uppförandekoder kan medlemskapet också erbjuda fördelar för de mindre erfarna företagen då det kan fungera som ett forum för kunskapsutbyte och diskussioner då problem uppstår.

BSCI är branschinitiativ utvecklat i samarbete mellan FTA och företagen, de företag som varit med och utvecklat systemet har även fördelen att systemet är anpassat efter deras specifika förutsättningar. Då diskussioner fördes i EU om att lagstifta på området socialt ansvarstagande ansåg FTA och företagen det vara viktigt att utveckla ett allmänt accepterat system för att undvika lagstiftning. Att utveckla ett eget system har skyddat företagen från att styras, genom lagar, utifrån. De företag som varit med och byggt upp BSCI har fördelar gentemot sina konkurrenter som ansluter sig i ett senare skede då dessa måste rätta sig efter ett redan utvecklat system. De har också nytta av att de har en ovärderlig kunskap om BSCIs utformning och funktion.

BSCI har en samlande funktion och detta är till gagn för företagen då samarbetet gäller frågor som periodvis kritiseras kraftigt ibland annat media, att ha stöd från företag i en mängd europeiska länder kan skydda företagen och de behöver inte ensamma möta omgivningens kritik. Företagen menar att ett samarbete kring dessa frågor kan uppfattas som mer professionellt och öka trovärdigheten för uppriktigheten i arbetet.

9. SLUTSATS

I kapitlet ges svar på uppsatsens övergripande problem och allmänna slutsatser dras.

Att standardisera handlande ligger i tiden och avsaknad av lagar på global nivå gör alternativa regelverk nödvändiga. De transnationella företagen har fått ökad makt i förhållande till staterna i världen då de faller utanför den nationella lagstiftningen. Handelspolitik handlar framförallt om tullar, kvoter och kampen för fri handel. Medias och intresseorganisationers uppmärksammande av sociala villkor har dock påverkat opinionen att intressera sig för företagens agerande. Att övergå från egna uppförandekoder till ett standardiserat kontrollsystem menar företagen har varit ett naturligt steg. Lindex hade kontakt med FTA och var med och diskuterade det gemensamma samarbetet redan innan den så kallade pilotgruppen hade bildats. De ingick också i pilotgruppen tillsammans med KappAhl, i pilotgruppen lades förslag fram på hur systemet skulle utformas utifrån de enskilda företagens tidigare uppförandekoder. JC blev medlemmar i BSCI i ett något senare skede, det var ett enkelt beslut även för dem då de såg stora fördelar i att kunna samarbeta med andra företag.

Medlemskapet i BSCI har enligt dem gjort kontrollerna effektivare dels för deras egen skull då de inte längre behöver utföra kontrollerna själva, dels för leverantörerna som endast behöver kontrolleras av det gemensamma systemet inte av varje enskilt företag.

Textilimportörerna anser att det är en fördel då företagen inte längre är de som utför kontrollerna, de kan då istället ha en stödjande roll gentemot leverantörerna. Dessa anser ofta att de krav som koderna ställer är alltför hårda enligt KappAhl och genom att tillhöra en standardorganisation kan företagen urskulda sig med att det är BSCI som ställer kraven inte de själva. De kan därmed få ett bättre förhållande till sina leverantörer.

Arbetet med sociala frågor hindrar enligt företagen inte effektiviteten i arbetet med till exempel kvalitetsfrågor. De anser att det finns en korrelation mellan en välskött fabriksledning som behandlar sina anställda väl och bra kvalitet och effektiv produktion. För företagen är införandet av uppförandekoder och medlemskapet i BSCI baserat på ett eget intresse, de anser inte att de varit tvingade av externa aktörer att ta ansvar. Det har emellertid funnits ett konstant intresse för företagens sociala ansvarstagande sedan mitten av 1990-talet och även om inte konsumenterna reagerar nämnvärt på skandaler genom att minska konsumtionen så har debatterna i samhället ändå haft en viss påverkan på företagen. Intresset

för etiska frågor har ökat i samhället enligt företagen men det har inte nödvändigtvis med förhållandena i leverantörsfabrikerna att göra. Företagen säger sig också märka av ett ökat engagemang då till exempel Rena Kläder har kampanjer, engagemanget visar sig främst bland unga konsumenter. Att intresset ökat bland ungdomar visar sig även i antalet studenter och elever som kontaktar företagen inför uppsatser och skolarbeten gällande socialt ansvarstagande. Intresseökningen hos unga konsumenter kommer att påverka företagets agerande först då de blir en konsumentgrupp att räkna med, det vill säga då de kommer ut i arbetslivet och får en inkomst. Det är också när de kommer ut i arbetslivet och tar plats på företagen som deras värderingar kan styra företagets handlande i större utsträckning.

Kraven som ställs på leverantörerna har inte blivit väsentligt hårdare i samband med standardiseringen även om företagen uppfattar att vissa krav skärpts något och att flexibiliteten i implementeringen minskat. Kraven är i många fall, vare sig det är enskilda uppförandekoder eller standardiserade krav som ska uppfyllas, alltför hårda för leverantörerna att nå upp till enligt företagen och Textilimportörerna och en skärpning av kraven skulle bara leda till att antalet leverantörer som inte blir godkända ökar.

10. SLUTDISKUSSION

I avsnittet redogörs för författarnas egna reflektioner och åsikter som dykt upp under arbetets gång. Även förslag på framtida forskning ges.

Då undersökningen påbörjades hade vi förhållandevis positiv syn på arbetet med uppförandekoder och BSCI. Att företagen jobbar aktivt med dessa frågor och är medvetna om att förhållandena hos leverantörerna inte är perfekta är viktigt för att en förändring ska kunna ske. Desto längre vi kom i uppsatsen desto mer kritiska blev vi till de pekpinor som kraven i uppförandekoderna är för leverantörerna. Det är ett ovanifrånsynsätt då företagen kräver att leverantörerna ska uppfylla vissa krav men inte är villiga att betala mer för att de ska uppfyllas. Att betalningsviljan sviktar beror till största del, enligt företagen på att konsumenterna inte är villiga att betala extra för kläder som producerats under rättvisa förhållanden. Företagen märker alltså inte av några direkta krav från konsumenterna utan säger sig ha uppförandekoderna för sin egen skull. Då inget märkbart tryck från konsumenterna finns har företagen heller inte någon anledning att ta ytterligare ansvar. Företagen anser att BSCI-samarbetet ger dem mer legitimitet då det är ett internationellt initiativ, detta kan dock ifrågasättas då det är ett branschinitiativ helt formulerat utifrån företagen och då få externa organisationer är involverade. Då intresseorganisationer har tackat nej till att sitta med i det rådgivande organet är det tveksamt om det verkligen ger mer legitimitet gentemot samhället.

Det mest angelägna krav som Rena Kläder⁶⁶ och Fair Trade Center⁶⁷ ställer är att arbetarna på fabriker ska ha rätt till fri organisering, fackligt eller på annat sätt, för att på så sätt kunna påverka sin egen situation. Det är därför viktigt att stärka de lokala organisationerna som komplement till de krav som företagen ställer. Vissa saker är möjliga att kontrollera såsom skyddsutrustning och säkerhetsanordningar medan annat som övertidstimmar och fabriksledningens behandling av de anställda är svårare. Alla uppförandekoder har krav på rätt till fri organisering men de flesta företag har också produktion i Kina där endast den statliga fackföreningen är tillåten vilket kan tyda på att kravet på rätten till fri organisering endast är en stämpel på ett papper och svårt att uppnå och kontrollera med hjälp av uppförandekoder.

---

⁶⁶ Enligt intervju 2005-04-25 se bilaga 3

⁶⁷ *ibid.*

Under intervjuerna frågade vi om företagen på något sätt belönade de leverantörer som utan anmärkningar levde upp till kraven, detta genom att till exempel lägga mer produktion hos dem. Inget av företagen belönade leverantörerna på detta sätt, det är i första hand modet som styr och om det går bra för en viss varugrupp eller ej. Leverantörerna är enligt KappAhl specialiserade och om inga fler varor behövs från en viss leverantör så köper de heller inte mer. Enligt JC är tanken att de ska handla mer hos de som sköter sig bra men att de också måste ta hänsyn till pris och kvalitet. Även Lindex säger att det inte finns något direkt belönningssystem som är kopplat till uppförandekoden, de leverantörer som har en god arbetsmiljö och som tar hand om sina anställda tenderar också att uppfylla krav på kvalitet och tidsplan och då läggs fler order för att hela arbetet är bra. Att det finns en korrelation mellan effektiv produktion och god arbetsmiljö borde uppmuntra företagen att jobba närmare och mer aktivt med leverantörerna för att förbättra förhållandena där ytterligare.

Företag som ansluter sig till ett system som är utvecklat av många och som har många medlemmar kan känna att när så mycket arbete lagts ner på ett system så är de nöjda med det och utvecklar inga nya idéer på området. Därför kan en standardisering stabilisera världen alltför mycket, innovationerna uteblir och utvecklingen stagnerar. Lindex hävdar dock att BSCI inte är det slutgiltiga målet, de säger att utvecklingen pågår ständigt för att förbättra relationerna mellan företagen och leverantörerna. Standarder gör företag synliga på att de producerar de rätta dokumenten men detta behöver inte betyda att företag handlar rätt. En tendens som kan uppstå då standarder införs är att fokus läggs på proceduren snarare än substansen, att göra blir viktigare för företagen än vad de gör. Att följa en standard behöver alltså inte betyda att företaget i praktiken följer den. BSCI använder sig av externa kontrollanter och detta kan till viss del motverka att standarden endast blir ett sätt att göra opinionen nöjd. Det är då viktigt att revisionsföretagen är erfarna och har god kunskap om koden och nationella lagar och regler men då sociala revisioner är relativt nytt är många av de företag som sköter revisionerna oerfarna.

Det finns både fördelar och nackdelar då företag ansluter sig till ett standardiserat kontrollsamarbete. Det kan stärka företagen och ge dem mer makt och bättre verktyg för att förbättra förhållandena men det kan också hindra nytänkande och vad är det som säger att den standard de utvecklat och följer verkligen är det bästa förfarandet.

10.1.1 Framtida forskning

Under arbetets gång har många intressanta infallsvinklar dykt upp. Det är lätt att vilja förändra världen och med mer resurser finns kanske möjlighet att göra en skillnad. Vi anser att det skulle vara mycket intressant att undersöka möjligheten till ett standardiserat socialt ansvarstagande ur utvecklingsländernas och leverantörernas perspektiv. Då leverantörerna ofta upplever de krav som företag ställer som hinder snarare än möjligheter tyder det på att för att något verkligen ska förändras måste leverantörernas och de anställdas åsikter tas tillvara. Det skulle också vara spännande att undersöka i vilken utsträckning handelshinder motverkar den ekonomiska utvecklingen och om en förändring av dessa skulle ge ett bättre resultat än standardiserade krav.

KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta källor:

Ahrne, G & Hedström, P (1999) *Organisationer och samhälle, analytiska perspektiv*
Studentlitteratur, Lund

Brunsson, N & Jacobsson, B (1998) *Standardisering* Nerenius & Santérus Förlag AB,
Stockholm

Denscombe, Martyn (2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom
samhällsvetenskaperna* Studentlitteratur, Lund

DiMaggio, Paul J & Powell, Walter W (eds.) (1991) *The new institutionalism in
organizational analysis* The University of Chicago Press, Chicago

Donaldson, T & Werhane, H (eds.) (1999) *Ethical issues in business: a philosophical
approach*. Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey

Hartman, J (1998) *Vetenskapligt tänkande: Från kunskapsteori till metodteori*.
Studentlitteratur, Lund

Holmblad Brunsson, K (2002) *Organisationer* Studentlitteratur, Lund

Johansson, R (2002) *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalysen* Studentlitteratur, Lund

Meyer, J W, Rowan, B (1977) *Institutionalized organizations: formal structure as myth and
ceremony*, American journal of sociology, Vol 83, No. 2, s 340-363

Patel, R & Davidsson, B (1994) andra upplagan *Forskningsmetodikens grunder: att planera,
att genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund

Rydén, L (1996) *Introduktion till standard, SIS handbok 168* SIS Förlag, Stockholm

Tamm Hallström, K (2000) *Kampen för auktoritet – standardiseringsorganisationer i arbete*
EFI Ekonomiska forskningsinstitutet vid handelshögskolan i Stockholm.

Årsredovisningar

JC:s Årsredovisning 2004

KappAhls Årsredovisning 2003

Lindex Årsredovisning 2004

Artiklar

DN Debatt 2005-04-16

FTA Bulletin vol 2, nr 2 2002

FTA Bulletin vol 3, nr 1 2003

Green Paper promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, COM
(2001) 366 final. (http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/gpr/2001/com2001_0366en01.pdf)

Elektroniska källor

www.bsci-eu.org 2005-05-12

www.bsci-eu.org 2005-05-19

www.bsci-eu.org 2005-05-25

www.fairtradecenter.se 2005-04-22

www.fta-eu.org 2005-05-12

www.fta-eu.org 2005-05-25 Social standards in developing countries – European trade makes
a commitment

www.jc.se 2005-04-20

www.kappahl.se 2005-04-20

www.lindex.se 2005-04-20

www.ne.se 2005-05-12

www.renaklader.org 2005-04-22

www.textileimporters.se 2005-04-21

Muntliga källor

Intervjuer:

Joel Lindefors, Rena Kläder, Stockholm ca 1 tim 2005-04-20

Henrik Lindholm & Hanna Johansson, Fair Trade Center, Årsta ca 1 tim 2005-04-25

Ann- Marie Heinonen, Informations-/CSR-chef, KappAhl AB, Mölndal ca 1 tim 2005-04-27

Katarina Ekeröth, Produktkvalité-/CSR-ansvarig, JC AB, Mölnlycke ca 1 tim 2005-04-28

Ulrika Danielson, Informationschef, AB Lindex, Göteborg ca 30 min 2005-04-28

Åke Weyler, VD, Textilimportörerna, Stockholm ca 1 tim 2005-04-29

Telefonintervjuer

Sara Winroth, CSR-ansvarig, AB Lindex 2005-05-12

Ann-Marie Heinonen, Informations-/CSR-chef, KappAhl AB 2005-05-12

Katarina Ekeröth, Produktkvalité-/CSR-ansvarig, JC AB 2005-05-12

Bilagor

1. BSCI codes of conduct
2. Rena Kläder och Fair Trade Center
3. Sammanfattning av intervjuer med Rena Kläder och Fair Trade Center

Bilaga 1. BSCIs uppförandekod

1. Legal Compliance
Compliance with all applicable national laws and regulations, industry minimum standards, ILO and UN Conventions, and any other relevant statutory requirements whichever requirements are more stringent.
2. Freedom of Association and the Right to Collective Bargaining
In situations or countries in which the rights regarding freedom of association and collective bargaining are restricted by law, parallel means of independent and free organisation and bargaining shall be facilitated. –In accordance with ILO conventions 87, 98 and 135.
3. Prohibition of Discrimination
No discrimination shall be tolerated on the basis of gender, age, religion, race, caste, social background, disability, ethnic and national origin, nationality, membership in workers' organisations including unions, political affiliation, sexual orientation, or any other personal characteristics. –In accordance with ILO conventions 100 and 111.
4. Compensation
Wages paid for regular hours, overtime hours and overtime differentials shall meet or exceed legal minimums and/or industry standards. Illegal or unauthorised deductions from wages shall not be made. In situations in which the legal minimum wage does not cover living expenses and provide some additional disposable income, companies shall strive to provide employees with adequate compensation to meet these needs. In accordance with ILO conventions 26 and 131.
5. Working Hours
Overtime hours are to be worked solely on a voluntary basis. The maximum allowable working hours in a week are 48 and the maximum allowable overtime hours in a week are 12. An employee is entitled to at least one free day following six consecutive days worked. –In accordance with ILO conventions 1 and 14.
6. Workplace Safety
A clear set of regulations and procedures must be established and followed regarding occupational health and safety. Workplace practice and conditions which violate basic human rights are forbidden. In accordance with ILO conventions 155 and ILO recommendation 164.
7. Prohibition of Child Labour
Child labour is forbidden as defined by ILO and United Nations conventions and/or by national law. Of these various standards, the one that is the most stringent shall be followed. Any forms of exploitation of children are forbidden. Working conditions resembling slavery or harmful to children's health are forbidden. The rights of young workers must be protected. In accordance with ILO Conventions 79, 138, 142 and 182.
8. Prohibition of Forced Labour
All forms of forced labour are forbidden as is prisoner labour that violates basic human rights. In accordance with ILO Conventions 29 and 105.
9. Environment and Safety Issues
Procedures and standards for waste management, handling and disposal of chemicals and other dangerous materials, emissions and effluent treatment must meet or exceed minimum legal requirements.

Bilaga 2. Rena Kläder & Fair Trade Center

Rena Kläder

Det internationella nätverket Clean Clothes Campaign startades i Holland 1990 och består idag av 300 organisationer, Rena Kläder är den svenska delen av detta nätverk. Det finns ungefär tio organisationer i Sverige som driver Rena Kläder, dessa är olika ungdoms-, fackliga och solidaritetsorganisationer. Rena Kläders syfte och mål är att förbättra arbetsförhållandena för de som producerar våra kläder. Viktigaste målet är att arbetarna ska få ansluta sig fackligt så att de får makt att påverka sin egen situation. Detta görs dels genom informations-spridning till konsumenter, dels genom att sätta press på företagen men även genom att vara lyhörd mot arbetarna i klädindustrin. Således är Rena Kläder emot bojkotter etcetera som gör arbetarna arbetslösa(www.renaker.org).

Fair Trade Center

Fair Trade Center är en ideell förening som arbetar för en rättvisare internationell handel. Föreningen startade 1996 med syftet att skapa ett informationscentrum för konsumenter om svensk handel och svenska företags verksamhet i utvecklingsländer. Fair Trade Center vill skapa debatt om internationell handel och påverka näringslivet att ta ett större globalt ansvar för deras ekologiska och sociala inverkan. Föreningen ställer krav på företagen utifrån följande fyra kriterier: att respektera de mänskliga rättigheterna, ett miljömässigt och socialt ansvar i hela produktionskedjan, ett rättvisare utbyte – mer betalt till producenten och insyn och demokratiskt inflytande. Fair Trade Center har från starten arbetat genom informations-spridning, research och kampanjer för att främja en rättvisare handel (www.fairtradecenter.se).

Bilaga 3. Sammanfattning av intervjuer med Rena Kläder och Fair Trade Center

Positivt med BSCI

Fördelar med BSCI är enligt FTC att det leder till en effektivisering av kontroller då inte alla enskilda företag behöver utföra kontroller själva, det ger också en möjlighet för mindre företag att sätta större press på leverantörerna när de ingår i ett samarbete. Även Rena Kläder anser att det fanns ett behov av ett alternativ för mellanstora och små företag. Samarbetet gör arbetet med de sociala frågorna enklare för företagen och det minimerar antalet kontroller, vilket underlättar för leverantörerna.

Effektivitet

På frågan varför företag väljer att satsa resurser på åtgärder som inte är direkt effektivitetshöjande till exempel förbättring av arbetsmiljön i fabriken tror Joel Lindefors på Rena Kläder att det beror på att skandaler kan försämra varumärkets position på längre sikt. Börsvärdet skulle därmed minska och företagen är rädda för investerarnas reaktion. Många stora investerare idag har egna uppförandekoder och då blir det extra viktigt för företagen att också ha det. FTC tror att det är viktigt att företagen har uppförandekoder för de anställdas skull så att de uppfattar företaget som ansvarstagande och humant. Henrik Lindholm på FTC nämner Shell som exempel, då Shell kritiserades i media för sina inhumana affärer i Nigeria påverkade detta framförallt de anställdas upplevelse av företaget.

Legitimitet

Att BSCI använder sig av externa kontrollanter är enligt Rena Kläder en fördel men då krävs det att revisionsföretagen som anlitas har stor kunskap och erfarenhet för att på ett bra och givande sätt kunna utföra kontrollerna. Legitimiteten för företagen tror varken FTC eller Rena Kläder kommer att öka detta då det är ett branschinitiativ som är helt formulerat utifrån företagen, det är enligt FTC och Rena Kläder heller inga utomstående organisationer som är involverade i arbetet med den gemensamma koden. Bland annat Rena Kläder har blivit tillfrågade att sitta med i BSCIs rådgivande organ men har tackat nej då de inte anser att BSCI är ett bra initiativ som tillför något nytt. De menar också att det är otydligt vilken funktion det rådgivande organet ska ha. Rena Kläder har fått uppfattningen att de skulle hantera akuta problem men då de endast ska träffas ett par gånger per år så blir uppgiften omöjlig.

Intresseorganisationers påverkan

På frågan hur stor inverkan de som intresseorganisationer har haft på införandet av uppförandekoder så svarar både FTC och Rena Kläder att de haft stor inverkan både på införandet och förbättrandet av koderna. När företagen antog de första uppförandekoderna ansåg Rena Kläder att de var svaga i sina krav och kom med förslag till kraftigare koder. FTC menar att företagen för tio år sedan var emot uppförandekoder men att de efter press från civilsamhället ändrat sig i frågan. Det är klart det finns ett internt intresse att införa koder om det finns ett externt intresse, det vill säga hade det inte funnits ett externt intresse hade företagen inte heller infört uppförandekoderna.